

Impulsgelden: stimulans voor de cultuursector

Eindrapport

Evaluatie en vooruitblik
in opdracht van de
provincie Noord-Brabant

Bastiaan Vinkenburg, Hanna Marije Booij, Isabelle Hegeman, Bram Berkhout

10 juli 2020

Berenschot

Inhoudsopgave

1.	Opdracht en aanpak	5
1.1	Aanleiding en vraagstelling	5
1.2	Context en ontwikkelingen	5
1.3	Aanpak door Berenschot	6
1.4	Leeswijzer en status	6
2.	Effecten van de Impulsgelden	7
2.1	Beschrijving van de doelen van het programma	7
2.2	Verbreding met andere doelgroepen en andere markten	7
2.3	Verbindingen met andere domeinen en maatschappelijke vraagstukken	8
2.4	Verbreding van inkomsten uit andere financieringsstromen	9
2.5	Versterking van de eigen organisatie door professionalisering	11
2.6	Reflectie op effecten	12
3.	Output van het programma	13
3.1	Impulsgelden in het palet van financieringsvormen	13
3.2	Vorm van het programma en criteria	15
3.3	Toetsing op output	15
3.4	Reflectie op output	16
4.	Proces van uitvoering en beoordeling	18
4.1	De rollen van Kunstloc en het beoordelingsproces	18
4.2	Administratieve coördinatie	18
4.3	Communicatie en verslaglegging	19
4.4	Advisering en begeleiding	19
4.5	Beoordeling van aanvragen	19
4.6	Reflectie op de uitvoering en het beoordelingsproces	21
5.	Conclusies en aanbevelingen	22
	Bijlage 1 – Onderzoeksvragen	24
	Bijlage 2 – Bronnen	25
	Bijlage 3 – Betrokkenen	26
	Bijlage 4 – Analyse bereik nieuwe markten en doelgroepen	28

Managementsamenvatting

Berenschot heeft het programma Impulsgelden geëvalueerd en geeft een vooruitblik

De provincie Noord-Brabant heeft Berenschot gevraagd een onafhankelijke evaluatie uit te voeren naar het programma Impulsgelden. Dit programma loopt sinds 2013 en kent als voornaamste instrument de financiering van projecten met Impulsgelden, naast de Makersregeling, Crowdfunding, Kennisvouchers en Cultuurleningen. De evaluatie moet vaststellen in hoeverre de Impulsgelden hebben bijgedragen aan de duurzame versterking van het Brabantse cultuursysteem. Een vooruitblik moet bepalen of het programma in de huidige context nodig is.

Berenschot heeft van maart tot en met juni 2020 onderzoek gedaan naar de effecten en de output van het programma en de uitvoering ervan door Kunstloc Brabant. Daartoe is bronnenonderzoek gedaan en zijn 20 gesprekken gevoerd met projectuitvoerders en stakeholders. 73 aanvragers, zowel gehonoreerde als afgewezen, hebben een digitale enquête ingevuld.

Het programma Impulsgelden realiseert de beoogde effecten in behoorlijke mate

Berenschot heeft de vier beoogde effecten van het programma Impulsgelden onderzocht. Wij concluderen dat deze effecten in meer of mindere mate worden gerealiseerd, mede afhankelijk van het plan van de aanvrager. Daarmee draagt het programma daadwerkelijk bij aan het duurzaam versterken van het Brabants cultuursysteem.

- Toekenning van Impulsgelden draagt bij aan het verbreden met nieuwe markten en doelgroepen voor de aanvragers die dit zich ten doel hadden gesteld. Zij voeren nu vaak structureel aanvullende activiteiten uit.
- Dankzij het programma Impulsgelden komen meer verbindingen tot stand met andere domeinen. Bovendien leidt het programma in diverse gevallen tot meer aandacht voor maatschappelijke vraagstukken, vanwege de samenwerking met spelers van buiten de cultuursector.
- Een groot deel van de makers en instellingen die een aanvraag hebben ingediend voor projectfinanciering is in staat gebleken de inkomstenstromen te verbreden met andere publieke en private bronnen, en vaak eveneens structureel hogere baten te genereren. De aandacht voor cultureel ondernemerschap heeft bijgedragen aan een bredere financieringsmix en meer geldstromen van buiten de sector en de provincie.
- Het programma Impulsgelden biedt een ruime meerderheid van de makers en instellingen de gelegenheid tot professionalisering van de organisatie en van de eigen beroepspraktijk. Het programma helpt het veld naast projectfinanciering via instrumenten zoals Kennisvouchers, passend bij de behoefte van de gebruikers.

Impulsgelden nemen wat betreft output een belangrijke plek in binnen de provinciale cultuurfinanciering

De financiering van cultuur in de provincie Noord-Brabant omvat een zeer divers palet aan regelingen en geldstromen die elkaar aanvullen. De Impulsgelden vullen met de financiering van regionale initiatieven van (vaak jonge) makers en instellingen de ruimte in tussen de structurele subsidiëring van de provinciale basisinfrastructuur en de investeringen in toonaangevende (inter)nationale initiatieven van het cultuurfonds Brabant C. De projectfinanciering voorziet in een impuls om een initiatief of een ontwikkeling die reeds is gestart een versnelling te geven. Jaarlijks worden circa 40 aanvragen gehonoreerd met een maximaal budget van € 2 miljoen per jaar, terwijl er ruim 2,5 keer zoveel aanvragen worden gedaan. De andere instrumenten in het programma Impulsgelden zijn kleiner in aantallen en met name bedragen. Wij constateren dat veel makers en instellingen de stap voorwaarts niet hadden kunnen of zelfs durven maken, vanwege de risico's die zij moeten nemen, zonder de aanvullende middelen van de Impulsgelden. De output van de Impulsgelden is het grootst bij die aanvragen waar de financiering bepalend is voor doorgang van het plan.

De uitvoering van het programma door Kunstloc Brabant is in orde

Kunstloc verzorgt naar tevredenheid van het veld de administratieve coördinatie van aanvragen en projecten evenals de communicatie en verslaglegging over het programma. Aanvragers zijn enthousiast over de advisering rond het indienen van de aanvraag en projectuitvoerders zijn tevreden over de begeleiding tijdens de uitvoering door adviseurs van Kunstloc Brabant. Van de projecten die met het programma worden gefinancierd wordt transparant verslag gedaan en daarmee zijn de effecten al deels zichtbaar tijdens de realisatie van de projecten.

Er is enige kritiek op het beoordelingsproces maar er zijn ook goede drempels

Er worden drempels ervaren door het veld voor het doen van een succesvolle aanvraag. Genoemde drempels ten aanzien van de criteria en de hoge kwaliteitseisen vinden wij terecht, omdat hierdoor juist wordt gewaarborgd dat de gehonoreerde projecten aan de effecten bijdragen. Er zijn echter ook negatieve ervaringen met de procedure en het beoordelingsproces, die niet aanmoedigen om een nieuwe aanvraag in gang te zetten. Op zich is het goed dat er een onafhankelijke commissie is, waardoor begeleiding en beoordeling van de aanvragen gescheiden zijn. De meeste kritiek is het gevolg van de samenstelling van de delegatie van de adviescommissie die desbetreffende aanvragen heeft beoordeeld. De expertise van de adviescommissie sloot in de ogen van aanvragers in een aantal gevallen niet aan bij het karakter en onderwerp van de aanvraag. Wij bevelen aan dat commissieleden in de toekomst niet zozeer vanwege hun eigen specialisatie worden geselecteerd, maar meer vanwege een generiek vermogen tot het stellen van de juiste soort vragen. Hoe meer de commissie past bij de bedoeling van het programma, het geven van een impuls, hoe meer het beoordelingsproces recht kan doen aan de aanvragers.

Het programma Impulsgelden voorziet zeker in toekomstige behoeften en noden

In de huidige en toekomstige omstandigheden is stimulering van ontwikkeling, vernieuwing en professionalisering van de sector van blijvend belang voor een duurzaam cultuursysteem. Wij stellen vast dat de financiële maar ook organisatorische positie van de culturele sector en in het bijzonder van jonge makers en nieuwe initiatieven daarbinnen nog immer stimulering verdienen. De beoogde maatschappelijke effecten leiden tot meer draagvlak, begrip en verdienpotentieel voor de cultuursector. Ook de basis wordt versterkt doordat de provincie investeert in aanvullende en vernieuwende initiatieven. Verwachtingen van Fair Practice, Diversiteit en Inclusie versterken deze behoefte verder. De Impulsgelden zijn zeker in het licht van de coronacrisis een belangrijke stimulans bij de vernieuwingsslagen die de sector moet realiseren. Daarom valt te overwegen het programma vooral in te zetten voor makers en initiatieven die niet of minder worden ondersteund met structurele subsidies van de provincie zelf of van gemeenten, en voor die initiatieven waarvoor de Impulsgelden het meeste verschil maken. Dat verschil wordt vooral gemaakt bij makers en instellingen die, vanwege de risico's die zij moeten nemen, de beoogde stap voorwaarts niet hadden kunnen of zelfs durven maken, zonder de aanvullende middelen van de Impulsgelden, meer dan bij initiatieven waarvoor de Impulsgelden maar een van de vele financieringsbronnen vormden.

Finale aanbevelingen: continueer het programma Impulsgelden en kort niet op het budget hiervan

Wij concluderen dat het programma Impulsgelden en in het bijzonder de projectfinanciering een belangrijke plaats innemen in de financiering door de provincie en bijdragen aan duurzame versterking van het Brabantse cultuursysteem. Wij concluderen dat de doelen en de uitvoering niet hoeven te worden bijgesteld. Om het programma Impulsgelden te vervolgen en de output op niveau te houden zal opnieuw budget moeten worden vrijgemaakt. Een substantiële verlaging van het budget zal de aantrekkelijkheid en het gebruik van het programma sterk doen afnemen en dit kan er ook toe leiden dat aanvragers met betekenisvolle initiatieven een zodanig lage succeskans ervaren dat zij geen aanvragen meer doen en het programma niet meer van betekenis is. Wij bevelen de provincie aan, gezien de effectiviteit van het programma, de output en de uitvoering, het programma te vervolgen met een minimaal gelijkblijvend jaarlijks budget.

1. Opdracht en aanpak

1.1 Aanleiding en vraagstelling

Het cultuurbeleid van de provincie Noord-Brabant kent een cyclus van vierjarige beleidsplanperiodes. De provincie sluit daarmee aan op de cyclus van het rijk en van veel grote gemeenten. Aan de vooravond van de periode 2021-2024 wil de provincie het lopende beleid en de verschillende beleids- en financieringsinstrumenten herijken. Dit is aanleiding voor de opdracht aan Berenschot voor de evaluatie van het programma Impulsgelden.

De provincie Noord-Brabant heeft Berenschot gevraagd een onafhankelijke evaluatie uit te voeren naar het programma Impulsgelden. De evaluatie dient als input voor toekomstige beleidskeuzes en bevat zowel een terugblik als een vooruitblik. Terugkijkend: hebben de Impulsgelden bijgedragen aan de realisatie van de inhoudelijke doelen zoals vastgesteld bij de start? En vooral ook vooruitkijkend: de omstandigheden waarin de Impulsgelden in 2013 zijn ontstaan, zijn veranderd. Zijn de gekozen doelen en aanpak nog steeds relevant?

De provincie wenst concreet antwoord op de vraag in hoeverre de Impulsgelden daadwerkelijk hebben bijgedragen aan de duurzame versterking van het Brabantse cultuursysteem en of het programma in de huidige context nodig is. In bijlage 1 staan onderliggende onderzoeksvragen opgesomd. Voor de provincie is van belang inzicht te krijgen in de mate waarin de verschillende vormen van incidentele projectfinanciering op elkaar aansluiten; Impulsgelden en Buurtcultuurfonds aan de ene kant en de Impulsgelden en Brabant C aan de andere kant. In hoeverre zijn deze regelingen onderscheidend en sluiten ze goed op elkaar aan dan wel is sprake van overlap? Is dit ook voor de toekomst de meest geëigende aanpak?

1.2 Context en ontwikkelingen

Het programma Impulsgelden is ontstaan in de periode 2013-2016. Het rijk voerde in die periode bezuinigingen door op kunst en cultuur. De provincie Noord-Brabant heeft ervoor gekozen om ten aanzien van kunst en cultuur middelen te herschikken en daarbij cultureel ondernemerschap te stimuleren. De voornaamste doelstelling daarbij was het versterken van het Brabantse cultuursysteem. Vanuit dat perspectief is het programma Impulsgelden ontstaan. In dat programma zijn verschillende ondersteunings- en financieringsvormen ondergebracht. In de eerste plaats is dit financiering van projecten, die in dit onderzoek de meeste aandacht krijgt. In het programma zitten verder de Makersregeling, Crowdfunding, Kennisvouchers en Cultuurleningen. Naast dit programma zijn het Cultuurfonds Brabant C en het Buurtcultuurfonds geïnitieerd. Brabant C is in 2018 door Berenschot geëvalueerd ten behoeve van het cultuurbeleid in de periode 2017-2020. Op basis daarvan zijn daar opnieuw provinciale middelen voor beschikbaar gesteld, naast de structurele subsidies aan de provinciale culturele basisinfrastructuur.

Het is voor deze evaluatie en de vooruitblik van belang de omstandigheden te duiden. Het onderzoek is opgezet in het kader van de vormgeving van nieuw cultuurbeleid voor de jaren 2021-2024. Het provinciaal cultuurbeleid volgt dezelfde cyclus als het rijk. De Raad voor Cultuur heeft in juni advies uitgebracht over de rijks-basisinfrastructuur en de toekenningen door de rijkscultuurfondsen worden deze zomer bekend. Het rijk kiest voor ongeveer gelijkblijvende budgetten en investeert daarbij in vernieuwing en ontwikkelinstellingen.

Tijdens het onderzoek is de context veranderd, wat bij de start nog niet te voorzien was. In de eerste plaats is een bestuursakkoord gepresenteerd door de nieuwe provinciale coalitie. Hierin zijn geen beleidskeuzes voor cultuur benoemd. In de tweede plaats is de wereld in de greep van het Covid-19-virus. De impact van de coronacrisis voor de Brabantse culturele sector is nog niet te overzien. De crisis leidt ongetwijfeld tot schade, op korte termijn door het omvallen van instellingen in financiële problemen, op lange termijn door een mogelijke economische recessie. Binnen deze complexe en zich snel ontwikkelende context is dit onderzoek uitgevoerd. De onderzoekers willen met deze evaluatie en vooruitblik graag bijdragen aan gedegen onderbouwde beleidskeuzes ten aanzien van de toekomst van het programma Impulsgelden, die is gericht op de versterking van het Brabantse cultuursysteem.

1.3 Aanpak door Berenschot

Berenschot heeft in maart 2020 de opdracht gekregen van de provincie Noord-Brabant om het programma Impulsgelden te evalueren. Wij kregen het verzoek hierbij Kunstloc Brabant als uitvoerder van het programma te betrekken voor informatievoorziening. Het onderzoek is gebaseerd op drie samenhangende onderwerpen, namelijk *a) de aanpak* c.q. de vormgeving en de uitvoering van het programma Impulsgelden, *b) de output* c.q. de directe uitkomsten van het programma Impulsgelden en *c) de doelen* c.q. de gerealiseerde of nog te realiseren maatschappelijke effecten van het programma Impulsgelden (verbindingen, nieuwe markten en verdienkansen ter versterking van het Brabantse cultuursysteem). Wij hebben ervoor gekozen in dit rapport deze drie onderwerpen in de omgekeerde volgorde te bespreken, omdat wij de lijn in ons betoog logischer kunnen opbouwen.

Hoewel dit onderzoek het gehele programma betreft, is onze aandacht vooral uitgegaan naar de financiering van projecten via Impulsgelden. Het onderzoek bestond uit *intern kwantitatief onderzoek* naar de doelen en de directe uitkomsten van de tot nog toe gehonoreerde projecten en overige financieringsinstrumenten. Een *extern kwantitatief onderzoek* vond ook plaats, in de vorm van een enquête onder de aanvragers van projectfinanciering binnen het programma Impulsgelden, zowel gehonoreerd als afgewezen. Naast terugkijken, is de enquête ook benut om vooruit te kijken. Deze enquête met 43 vragen is uitgezet door Kunstloc onder circa 400 aanvragers. Er is in drie weken tijd een respons gegenereerd van 73 respondenten. Daarvan is van 48 respondenten de eerste aanvraag gehonoreerd en van 25 respondenten is de eerste aanvraag afgewezen. De respondenten waren representatief verdeeld over de aanvragers door de jaren en disciplines heen.

We voerden *kwantitatief onderzoek* uit naar de doelen, de inzet op de beoogde werkende mechanismen, de directe uitkomsten en de aanpak, zowel met betrekking tot de uitvoering tot nu toe als voor de toekomst. We zijn gestart met een *interne toetsing* binnen Kunstloc, op basis van bronnenonderzoek en gesprekken met directie en medewerkers die betrokken zijn bij het programma Impulsgelden. Zie bijlage 2 voor een overzicht van gebruikte bronnen. We voerden ten slotte ook een *externe kwalitatieve toets* uit. Die externe toets betrof gesprekken met 13 projectuitvoerders en 7 stakeholders uit diverse gemeenten, vertegenwoordigers van het culturele veld en van Brabant C. De selectie van projectuitvoerders is een diverse mix van soorten projecten en is gebaseerd op een aantal criteria om daarmee een brede afspiegeling te zijn. Zie bijlage 3 voor het overzicht van gesprekspartners.

1.4 Leeswijzer en status

In de hoofdstukken van dit rapport komen de volgende onderwerpen aan de orde:

1. Dit eerste hoofdstuk bevat de aanleiding, de vraagstelling, de context en ten slotte onze aanpak van de evaluatie en vooruitblik.
 2. Het tweede hoofdstuk beschrijft het *waarom* van het programma Impulsgelden, en hierin wordt onderzocht of en in hoeverre het programma leidt tot de beoogde effecten, met voor elk effect een eigen conclusie
 3. Het derde hoofdstuk gaat in op het *wat*, namelijk de output van het programma, en gaat dan ook in op de criteria en de daadwerkelijk gehonoreerde projecten
 4. Het vierde hoofdstuk betreft de uitvoering van het programma, het *hoe*, inclusief het beoordelingsproces en de drempels die het programma voor aanvragers meebrengt en de gevolgen ervan op de beoogde effecten
 5. Het vijfde hoofdstuk bevat ten slotte een overzicht van onze conclusies en aanbevelingen uit deze evaluatie
- Hoofdstukken 2, 3 en 4 bevatten elk een reflectie van de onderzoekers: *wat zien we, wat vinden we ervan en wat betekent dat voor de toekomst?* Bijlage 1 somt de onderliggende onderzoeksvragen op, bijlage 2 geeft de bronnen weer, bijlage 3 bevat alle gesprekspartners en bijlage 4 is een uitgewerkte analyse van de mate waarin het programma heeft bijgedragen aan het succesvol vinden van nieuwe markten en doelgroepen.

2. Effecten van de Impulsgelden

2.1 Beschrijving van de doelen van het programma

Dit hoofdstuk geeft weer in hoeverre het programma Impulsgelden daadwerkelijk de beoogde effecten heeft. We beschrijven eerst de beleidsdoelstelling van het programma en de verschillende onderliggende doelen. Vervolgens geven we voor elk van deze doelen weer in hoeverre effecten aantoonbaar dan wel aannemelijk zijn. We eindigen dit hoofdstuk met een reflectie op deze effecten en een vooruitblik. Dit hoofdstuk draait primair om de projectfinanciering als instrument in het programma Impulsgelden.

Het programma Impulsgelden maakt onderdeel uit van de beleidsdoelstelling om het Brabantse cultuursysteem duurzaam te versterken. De onderliggende doelen van die beleidsdoelstelling zijn in de bronnen die wij hebben gebruikt voor dit onderzoek op verschillende manieren weergegeven, en wel als volgt:

- In de vraagstelling van de provincie voor deze evaluatie worden als vormen van duurzame versterking genoemd: *nieuwe verbindingen en samenwerkingen, nieuwe markten en nieuwe verdienkansen voor de culturele sector*. Een vierde doel is de *professionalisering* van de betrokken instellingen en makers zelf.
- De toelichting op het programma bevat een beleidsmatig geformuleerde opsomming van ambities: *met deze impulsgelden wordt beoogd om de positionering van de culturele sector in het maatschappelijk krachtenveld te versterken door te sturen op een vraaggerichte in plaats van een aanbodgerichte oriëntatie. Dat vraagt om ondernemerschap. Daarnaast wordt gestuurd op het aangaan van nieuwe allianties binnen maar ook buiten het culturele veld. Daardoor wordt kennis ontsloten en gedeeld en worden risico's en rendementen gespreid. Tenslotte wordt gestuurd op grotere zichtbaarheid van het culturele veld en zo op vergroting van het maatschappelijk draagvlak*.
- In de criteria die in het programma Impulsgelden worden gehanteerd voor de toekenning van projecten worden doelen voor de projecten benoemd die zijn afgeleid van de hierboven genoemde ambities. Het is van belang op te merken dat de individuele projecten niet aan meerdere of alle doelen hoeven bij te dragen om voor honorering in aanmerking te komen.

Op basis van de inzichten uit ons onderzoek analyseren wij in de volgende paragrafen van dit hoofdstuk in hoeverre het programma Impulsgelden duurzame effecten teweeg heeft gebracht voor de volgende vier doelen:

- Verbreding met andere doelgroepen en andere markten
- Verbinding met andere sectoren en maatschappelijke vraagstukken
- Verbreding van inkomsten met andere financieringsstromen
- Versterking van de eigen organisatie door professionalisering en ondernemerschap

2.2 Verbreding met andere doelgroepen en andere markten

Het eerste doel van het programma Impulsgelden is het ondersteunen van makers en instellingen bij het verkennen van nieuwe doelgroepen en het betreden van nieuwe markten. Uit de marketingtheorie is bekend dat het bedienen van bestaande markten met bestaande producten wel voor stabiliteit zorgt maar zelden tot groei leidt. Juist het bedienen van nieuwe markten met nieuwe producten, dus marktdifferentiatie, is de grootste opgave. Wij hebben onderzocht in welke mate aanvragers van Impulsgelden in marktdifferentiatie geslaagd zijn. Daartoe hebben wij in de enquête gevraagd in welke mate de respondent al succesvol was in het vinden van nieuwe markten en nieuwe doelgroepen voordat de aanvraag was gedaan, en in welke mate de respondent dat nu is. De analyse en grafische weergave hiervan is opgenomen in bijlage 4. We hebben onderscheid gemaakt in drie groepen, namelijk de respondenten met een gehonoreerde aanvraag (48 van de 73), die met een afgewezen aanvraag (16 van 73) en een derde groep waarvan de eerste aanvraag is afgewezen maar die daarna alsnog een succesvolle aanvraag hebben ingediend (9 van de 73). Uit het onderzoek blijkt per groep het volgende:

- *48 gehonoreerde aanvragen:* 44% hiervan heeft een toename gezien in het succesvol vinden van nieuwe markten en doelgroepen voor zijn activiteiten. Er is veel minder vaak sprake van afname, namelijk bij 10% van de respondenten. 46% heeft geen verandering gezien.
- *9 eerst afgewezen maar later gehonoreerde aanvragen:* ook 44% hiervan heeft een toename gezien in het succesvol vinden van nieuwe markten en doelgroepen voor zijn activiteiten, en 33% zelfs een sterke toename. In deze groep is geen afname genoemd, dus 56% heeft geen verandering gezien.
- *16 afgewezen:* slechts 13% hiervan heeft een toename gezien in het succesvol vinden van nieuwe markten en doelgroepen voor zijn activiteiten. 19% heeft een afname, dat zijn er dus meer dan het deel dat een toename heeft. 69% heeft geen verandering gezien.

Deze uitkomsten laten zien dat er een significant verschil is tussen de mate waarin respondenten wiens eerste of latere aanvraag is gehonoreerd meer succesvol zijn geworden in het vinden van nieuwe markten en doelgroepen en de mate waarin dit geldt voor respondenten wiens aanvraag is afgewezen, namelijk 44% ten opzichte van 13%. Er moet bij worden opgemerkt dat lang niet in alle projecten wordt gestreefd naar het ontwikkelen van manieren om nieuwe markten en doelgroepen te bereiken, dat verklaart mogelijk ook het hoge aantal projecten waarbij geen verandering is opgemerkt.

Op de vraag in hoeverre respondenten sinds de aanvraag structureel andere en aanvullende activiteiten uitvoert ten opzichte van de situatie voordat de eerste subsidieaanvraag voor Impulsgelden werd toegekend, geeft 35% van de respondenten aan dat dit in redelijke mate gebeurt, 25% in hoge mate en 10% geeft aan dat er in zeer hoge mate structureel andere en aanvullende activiteiten worden uitgevoerd. Deze uitkomst is positief gecorreleerd aan het succesvol zijn van deze respondenten in het vinden van nieuwe markten en doelgroepen, dus er is sprake van marktdifferentiatie als gevolg van toekenning van Impulsgelden.

Ter verrijking van deze uitkomsten benoemen we enkele voorbeelden van het bereiken van nieuwe doelgroepen en markten. Nieuwe doelgroepen die werden genoemd zijn onder meer jong, onervaren en divers publiek bij Theater De Nieuwe Vorst in Tilburg en Theater de Lievekamp in Oss, senioren in diverse zorggerelateerde projecten en de honderden veehouders die de Dutch Design Week bezochten voor de expositie van Foodlab. Hierbij wordt opgemerkt dat in de open velden van de enquête en in de verdiepende gesprekken het bereiken van nieuwe markten en nieuwe doelgroepen veel minder vaak werd vermeld als meerwaarde van de Impulsgelden dan andere effecten zoals professionalisering en het werken aan maatschappelijke vraagstukken.

Conclusie: het is aannemelijk dat een toekenning van Impulsgelden bijdraagt aan het vinden van nieuwe markten en doelgroepen voor de aanvragers die dit zich ten doel hadden gesteld. Dit wordt mede verklaard doordat makers en instellingen ook structureel aanvullende activiteiten uitvoeren dankzij het programma Impulsgelden.

2.3 Verbindingen met andere domeinen en maatschappelijke vraagstukken

Verbinding is een sleutelwoord in het cultuurbeleid, waar het gaat om het niet geïsoleerd opereren maar in samenwerking met andere domeinen. Daarmee kan de cultuursector ook vanuit een creatief perspectief aandacht besteden aan maatschappelijke vraagstukken en wellicht bijdragen aan het oplossen ervan.

We zijn in de enquête nagegaan in hoeverre respondenten al op structurele basis samenwerkten en met welke andere domeinen voorafgaand aan de aanvraag en in hoeverre dat nu wel, nog steeds of niet meer het geval is. Meer dan twee derde van de respondenten zegt niet structureel samen te werken met andere domeinen (69%). Het aantal samenwerkingen dat inmiddels wel structureel is geworden, 44 (9%) is hoger dan het aantal gestopte samenwerkingen, 20 (4%). 18% van de respondenten werkte al en nu nog steeds samen met andere domeinen. De meest genoemde domeinen waarmee *nu wel* dan wel *nog steeds* structureel wordt samengewerkt zijn het bedrijfsleven (35 keer genoemd) en het onderwijs (43 keer), daarna volgt Zorg & Welzijn, dat 17 keer is genoemd. Hier wordt bij opgemerkt dat structurele samenwerking niet een vereiste is voor honorering van een aanvraag, dus lang niet alle projecten zijn gericht op structurele samenwerking. Toch is het effect wel enigszins zichtbaar.

In de enquête en de verdiepende gesprekken is een aantal succesvolle samenwerkingen beschreven, die vaak ook tot structurele samenwerking bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken hebben geleid. We geven enkele voorbeelden ter illustratie.

Een professioneel gezelschap uit het theatercircuit werkt nu duurzaam samen met een Brabantse grote zorginstelling en zij hebben samenwerking gevonden met het bedrijfsleven (club van 12 bedrijven) en met de onderwijswereld (zes vo-scholen in Brabant), waarbij vijf grote gemeenten (Den Bosch, Helmond, Oss, Tilburg, Breda) hebben bijgedragen in financiële ondersteuning. De wethouders van die steden hebben daarbij op het podium opgeroepen samen iets te doen aan stigmatisering in onze maatschappij. De olievlek loopt dus verder.

ZLTO heeft kunstenaars gevraagd om zich te verdiepen in de wereld van de intensieve veehouderij en de vraagstukken die daar spelen te helpen verbeelden. Dit heeft geleid tot een expositie in de Dutch Design Week waar ook honderden veehouders naar toe zijn gekomen.

Diverse gesprekspartners hebben benadrukt dat dankzij de Impulsgelden verbindingen tot stand zijn gebracht waarbij kunst & cultuur hebben bijgedragen aan de doelstellingen van andere maatschappelijke domeinen. Gesprekspartners gaven de raad om het programma Impulsgelden te richten op de maatschappelijke functie van reflectie en creatie van nieuwe aanpakken en oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Zij benoemen als meerwaarde van kunst & cultuur dat anderen hiermee worden geholpen om te reflecteren op hun omgeving.

Conclusie: het is aangetoond dat dankzij het programma Impulsgelden meer verbindingen tot stand komen met andere domeinen. Bovendien biedt het programma de kans om meer aandacht aan maatschappelijke vraagstukken te besteden in samenwerking met spelers van buiten de cultuursector.

Het programma is, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de exploitatiesubsidies van de provinciale basisinfrastructuur, impulsen te geven aan effecten die verder reiken dan het belang van individuele makers en instellingen. Sommige gesprekspartners noemen deze benadering te instrumenteel. Zij vinden het programma ver afstaan van de intrinsieke waarde van kunst & cultuur. Er zijn zorgen uitgesproken dat overheden met dit soort programma's alleen maar bezig zijn om van kunstenaars ondernemers te maken. Een gesprekspartner stelde dat Impulsgelden de ruimte moeten geven om het kunstenaarschap te ontdekken. Daarvoor is het programma echter niet bedoeld.

Er zijn verder reacties dat samenwerking met andere domeinen goed is als die domeinen er vervolgens zelf mee doorgaan, ook op eigen kosten. Pas dan is de impuls volgens deze gesprekspartners echt effectief. Ten slotte zijn er nog respondenten die zich zorgen maken dat geld dat voor cultuur bedoeld is, langs deze weg aan andere domeinen ten goede komt, en dat het beter is als er juist meer geld naar cultuur zou toestromen. Daarover gaat de volgende paragraaf.

2.4 Verbreding van inkomsten uit andere financieringsstromen

De Impulsgelden zijn ingesteld in de periode 2013-2016 waarin veel beleidsmatige aandacht was voor cultureel ondernemerschap. Het programma is dan ook mede bedoeld om het verdienpotentieel van de culturele sector te vergroten naast het ontvangen van structurele subsidies. Bij de aanpalende regeling van Cultuurfonds Brabant C is het streven nadrukkelijk om de subsidieafhankelijkheid te verminderen. Bij Impulsgelden gaat het om het verbreden van de mix van inkomsten uit verschillende financieringsstromen, dus zowel publiek als privaat geld.

We hebben in de enquête een uitvraag gedaan naar de baten uit de verschillende financieringsstromen van de aanvragers in de periode voorafgaand aan de aanvraag en nu, dat wil zeggen in 2019, het laatste complete jaar. Hoewel veel instellingen cijfers hebben aangeleverd, is het cijfermatige materiaal te beperkt aangeleverd om de toegevoegde waarde van het programma in euro's uit te drukken. Wel blijkt uit de enquête dat makers en instellingen van wie de aanvraag gehonoreerd is aangeven dat hun baten zijn gestegen uit diverse bronnen, namelijk zowel van provincies als gemeenten als rijksfondsen, evenals van donateurs en uit eigen inkomsten. Daarentegen zijn private fondsen, crowdfunding en leningen minder genoemd als grotere inkomstenbronnen.

We hebben in de enquête ook de vraag gesteld in hoeverre de totale baten over 2019 hoger zijn dan voorafgaand aan de aanvraag. Daarbij is onderscheid gemaakt naar gehonoreerde aanvragen en de omvang van het toegekende bedrag, en naar aanvragen die zijn afgewezen en of er later wel een aanvraag is gehonoreerd.

Zijn de baten over 2019 hoger dan voor de aanvraag?	Totaal respons	Gehonoreerd	Tot 50k	Boven 50k	Eerste afgewezen	Afgewezen later wel
Fors toegenomen (meer dan 25% meer)	31	22	13	9	9	2
Behoorlijk toegenomen (10-25% meer)	9	4	3	1	5	3
Enigszins toegenomen (tot 10% meer)	4	3		3	1	1
Ongeveer gelijk gebleven	18	11	8	3	7	3
Enigszins afgenomen (tot 10% minder)	3	3	2	1		
Behoorlijk afgenomen (10-25% minder)	1	1	1			
Fors afgenomen (meer dan 25% minder)	7	4	4		3	
Totaal	73	48	31	17	25	9

Tabel 2.2 Mate waarin baten zijn toe- of afgenomen in 2019 ten opzichte van de periode voor de eerste aanvraag

Het blijkt dat bij het merendeel van alle respondenten de baten zijn toegenomen (44 van de 78) en dat bij 31 van de 78 deze toename fors was. Opvallend genoeg geldt ook dat bij meer dan de helft van de respondenten wiens eerste aanvraag is afgewezen er een toename was (15 van de 25) en bij 9 daarvan dit ook een forse toename was. Er is daarmee geen significant verschil tussen de mate van toename tussen gehonoreerde en afgewezen aanvragen. Blijkbaar is een daadwerkelijke bijdrage niet in alle gevallen nodig geweest voor een toename van baten. De sector heeft zich ook op andere manieren doorontwikkeld als gevolg van de bezuinigingen en de focus op ondernemerschap, en heeft daar ook andere instrumenten dan projectfinanciering zoals de Kennisvouchers en het programma Wijzer Werven voor benut. Wellicht heeft ook het simpele feit dat er voor de aanvraag van Impulsgelden een plan moest worden gemaakt tot grotere geldstromen geleid. Als er geen regeling zou zijn geweest, dan zou het veld een aanjaagfunctie voor fondsenwerving hebben gemist. Zoals bij in de volgende paragraaf over Professionalisering wordt beschreven, is één van de effecten dat de vaardigheid in fondsenwerving toeneemt door het doorlopen van de aanvraagprocedure met ondersteuning.

We hebben nagevraagd in hoeverre dankzij de Impulsgelden meer subsidies en bijdragen van fondsen zijn ontvangen, en of er meer inkomsten uit nieuwe markten en doelgroepen zijn gegenereerd. Hieruit blijkt dat de Impulsgelden volgens de respondenten waarbij groei is gecreëerd zowel hebben geleid tot meer subsidies en bijdragen van fondsen (11 keer) als tot meer inkomsten uit nieuwe markten en doelgroepen (eigen inkomsten, 13 keer). Ook wordt door 8 respondenten opgemerkt dat de toename geen relatie had met de impulsgelden.

Zijn de baten over 2019 hoger dan voor de aanvraag (meer antwoorden mogelijk)?	Dankzij Impulsgelden meer subsidies en bijdragen	Dankzij Impulsgelden meer inkomsten uit nieuwe markten/ doelgroepen	Geen relatie tussen de toename en de Impulsgelden
Fors toegenomen (meer dan 25% meer)	8	9	4
Behoorlijk toegenomen (10-25% meer)	2	3	2
Enigszins toegenomen (tot 10% meer)	1	1	2
Ongeveer gelijk gebleven			
Enigszins afgenomen (tot 10% minder)			
Behoorlijk afgenomen (10-25% minder)			
Fors afgenomen (meer dan 25% minder)			
Totaal	11	13	8

Tabel 2.3 Mate waarin baten zijn toegenomen in 2019 en met welke bronnen deze baten zijn verbreed of verhoogd

Uit onze enquête blijkt verder dat verschillende projecten na toekenning van Impulsgelden vervolgens een succesvolle aanvraag hebben gedaan bij Brabant C en het Mondriaan Fonds. Verder is recent het advies van de Raad voor Cultuur over de nieuwe landelijke Basisinfrastructuur uitgekomen. Waar in de periode 2017-2020 6 Brabantse instellingen in de BIS zaten, is er nu positief advies voor 12 instellingen, waaronder 2 die in het verleden Impulsgelden hebben gekregen om zich te kunnen ontwikkelen, te weten Bio Art Laboratories en EMOVES.

Conclusie: een groot deel van makers en instellingen die een aanvraag hebben ingediend voor projectfinanciering is in staat gebleken de inkomstenstromen te verbreden met andere publieke en private bronnen. Voor een behoorlijk deel van de gehonoreerde aanvragen zijn de baten tevens behoorlijk tot fors toegenomen. De aandacht voor cultureel ondernemerschap in het cultuurbeleid in het algemeen en het programma Impulsgelden in het bijzonder heeft bijgedragen aan een bredere financieringsmix en geldstromen van buiten de sector en de provincie.

2.5 Versterking van de eigen organisatie door professionalisering

Een aanzienlijk deel van de respondenten gaf in de enquête aan dat de Impulsgelden hebben bijgedragen aan de professionalisering van de eigen beroepspraktijk (in het geval van makers) of de organisatie. Ook tijdens de interviews kwam deze doelstelling helder naar voren. Het aanvraagproces en de opzet van het project zijn vaak al een eerste aanzet gebleken voor die professionalisering, omdat dan het 'verhaal' en de positionering van de maker of organisatie gevormd worden. Dat blijkt vaak een goede basis te zijn van waaruit een duurzame of verduurzaamde organisatie voortkomt. Ook tijdens de uitvoering is sprake van professionalisering, veelal doordat er met de extra middelen ook meer expertise beschikbaar komt. Dat betekent meer tijd, meer kwaliteit, meer activiteit en dus groei van werknemers, vakinhoudelijk, organisatorisch, professioneel en in het netwerk. Dat vertaalt zich ook in verdienvermogen. Een aanvrager zegt daar bijvoorbeeld over dat zij door het proces van de Impulsgelden anders is gaan nadenken over je hand ophouden bij fondsen: "ik ben zowat professioneel fondsaanvrager geworden." Een andere gesprekspartner zegt daarover: "De impulsgelden zijn de initiële basis geweest voor een sterke organisatie waardoor andere meerjarige overheidssubsidies, private middelen én eigen inkomsten zijn gerealiseerd, met als resultaat een succesvolle professionalisering van de organisatie."

Al met al heeft die professionaliseringsslag weer een positieve uitwerking op de uitstraling richting publiek en (potentiële) partners, publiek en privaat. Dat draagt weer bij aan de financiën en zo ontstaat een sneeuwbaaleffect. Zo blijkt dat aanvragers dus niet alleen mét, maar ook dóór de Impulsgelden doorgroeien tot professionele organisaties. De mogelijkheid te professionaliseren blijkt ook een behoefte te zijn bij het indienen van een vraag:

In hoeverre hebben interne vraagstukken op het gebied van (de professionalisering van) bedrijfsvoering meegespeeld bij de keuze van u of uw instelling om een aanvraag in te dienen?				
Antwoord	Alle respondenten (73)		Gehonoreerde (48)	
In zeer hoge mate	11	15%	7	15%
In hoge mate	23	32%	15	31%
In redelijke mate	17	23%	10	21%
Nauwelijks	12	16%	9	19%
Helemaal niet	10	14%	7	15%

Tabel 2.4 Mate waarin interne vraagstukken hebben meegespeeld bij het indienen van een aanvraag

Voor een deel van de aanvragers geldt dat zij in de behoefte aan of noodzaak tot professionalisering, ook gebruik hebben gemaakt van kennisvouchers om een beroep te kunnen doen op externe expertise (zie ook paragraaf 3.1). Afgewezen projecten krijgen ook vaak de aanbeveling eerst met behulp van kennisvouchers de eigen organisatie én een volgende aanvraag een stap verder te brengen.

Conclusie: het programma Impulsgelden biedt een ruime meerderheid van de makers en instellingen de gelegenheid tot professionalisering van de organisatie en van de eigen beroepspraktijk. Het programma helpt het veld naast projectfinanciering via meer instrumenten zoals Kennisvouchers, passend bij de behoefte van de gebruikers.

2.6 Reflectie op effecten

Het programma Impulsgelden beoogt bij te dragen aan duurzame versterking van het Brabantse cultuursysteem. Ons onderzoek heeft laten zien dat het programma, en in het bijzonder de projectfinanciering, daadwerkelijk heeft bijgedragen aan de vier effecten. Voor deze beoogde effecten is in dit hoofdstuk aannemelijk gemaakt dat de Impulsgelden hier in bepaalde mate aan bijdragen. De mate waarin de verschillende effecten worden gerealiseerd hangen mede af van het soort project waarvoor een beroep wordt gedaan op het programma. Een minderheid van de aanvragen is gericht op andere domeinen of maatschappelijke vraagstukken. Een meerderheid van de projecten is, vaak naast andere doelen, gericht op professionalisering van de eigen organisatie en beroepspraktijk, en bij dat doel is het effect van het programma Impulsgelden het meest zichtbaar. In het volgende hoofdstuk zullen we nader ingaan op het soort projecten dat is gehonoreerd in de Impulsgelden, waaruit blijkt dat het programma zich juist ook richt op makers en instellingen in een ontwikkelfase.

Wij hebben vastgesteld dat juist de projectfinanciering het mogelijk maakt om meer doelen tegelijkertijd na te streven, waar bijvoorbeeld Kennisvouchers vooral gericht zijn op professionalisering en Crowdfunding bovenal op donateurswerving. Door veel gesprekspartners werd benadrukt dat de projectfinanciering echt waarmaakt wat de naam belooft: het geven van een impuls. Ter illustratie duiden we hier enkele betekenissen van het begrip impuls:

- *Impuls (fysisch): hoeveelheid van beweging in een bepaalde richting, te berekenen als Massa maal Snelheid*
- *Impuls (psychologisch): drang tot handelen waaraan weinig weerstand wordt geboden en snel tot actie aanzet*
- *Impuls (overdrachtelijk): stimulans, een duw in de rug in de goede richting, vaak aan een plan of een project*

Kenmerkend in deze betekenissen en ook in het programma is dat het niet om iets *nieuws* gaat, maar juist om een initiatief of een ontwikkeling die reeds is gestart een versnelling te geven. Ook belangrijk is dat het niet om voortgang gaat (zoals structurele subsidie bijdraagt aan reguliere exploitatie van *going concern*) maar om vooruitgang en doorontwikkeling. De verandering die het gevolg is van Impulsgelden is dan ook niet vernieuwing maar vooral verbetering. Impulsgelden worden vaak *'probeergeld'* genoemd, dus middelen waarmee kan worden geëxperimenteerd en waarmee risico kan worden genomen, wat met structureel subsidie- of sponsorgeld minder wordt geaccepteerd. Door het stimuleren van initiatieven helpen de Impulsgelden de beroepspraktijk en het cultureel ondernemerschap van individuen en van instellingen naar een hoger niveau en tot een stabielere, minder kwetsbare positie. Dat maakt dat Impulsgelden bijdragen aan versterking van het Brabantse cultuursysteem.

Diverse gesprekspartners zien het programma Impulsgelden als een uitnodiging aan het veld om in Brabant te investeren en er te blijven. Het programma draagt in hun ogen bij aan een interessant vestigingsklimaat voor jonge makers en aan kansen om de volgende carrièrestappen in deze provincie te zetten. Impulsgelden helpen bij het ontwikkelen van talent naar meer gewortelde, geborgde positie *mid-career*. Gesprekspartners geven mee dat de provincie is gebaat bij een hoogopgeleide creatieve klasse, want deze draagt positief bij aan de economie, het concurrerend vermogen en de internationale positie van de regio. Zij doen dan ook een oproep aan de beleidsmakers: *als je een interessante provincie wil zijn, moet je ook in jong volk investeren. Jonge makers geven stimulansen aan de omgeving en prikkels aan de gevestigde orde om dingen ook anders te gaan doen, zodat ook de bestaande culturele instellingen zich blijven ontwikkelen*. Wij constateren dat de Impulsgelden dergelijke ontwikkelingen daadwerkelijk aanjagen, en stellen ook vast dat hiervoor publieke investeringen nodig zijn.

De effecten die het programma Impulsgelden teweeg heeft gebracht zijn ook in de toekomst wenselijk voor het Brabantse cultuursysteem. Wij merken daarbij op dat de Impulsgelden in de toekomst het beste kunnen worden ingezet op plekken waar de toegevoegde waarde het grootst is, dus waar de bijdrage aan versterking het grootst is en het meeste verschil maakt. Vanuit het oogpunt van duurzame versterking, is een investering in het vierde doel, de professionalisering van de organisatie misschien het minst zichtbaar maar wel het meest nodig. Hiermee wordt namelijk een basis gelegd om de andere effecten te versterken en tevens de beroepspraktijk van de makers zelf tot ontwikkeling te brengen. Het streven naar verbindingen met andere domeinen en maatschappelijke vraagstukken leidt tot een bredere waardering voor kunst & cultuur, en dat is ook een aantrekkelijk perspectief.

3. Output van het programma

3.1 Impulsgelden in het palet van financieringsvormen

In dit hoofdstuk gaan wij in op de projecten die worden gefinancierd via het programma Impulsgelden. Wij hebben op basis van dit onderzoek en onze evaluatie van Brabant C een figuur opgesteld met de positie van de verschillende financieringsvormen die voor de culturele sector beschikbaar zijn in de provincie Noord-Brabant.

Figuur 3.1 Overzicht financieringsvormen voor culturele spelers in Noord-Brabant

Deze figuur toont naast elkaar de schalen waarop de financiering betekenis heeft, te weten lokaal, regionaal of (inter)nationaal. De oranje en groene vakken met witte letters betreffen financieringsvormen van de provincie Noord-Brabant, de groene behoren daarbij tot het programma Impulsgelden. De lichtblauwe vakken betreffen gemeentelijke en rijksfinanciering. Onder elkaar staan de soorten financiering, ingedeeld in investeringen, incidentele financieringen en structurele subsidies. Structurele subsidies dragen vooral bij aan exploitatie van bestaande instellingen in de basisinfrastructuur en daarmee vooral aan dekking van vaste lasten. Aan de andere kant zijn investeringen via Brabant C, vaak deels als lening, bestemd voor toonaangevende initiatieven van samenwerkende spelers. Daartussen zitten incidentele financieringen voor makers en instellingen die een specifieke ontwikkeling op regionale schaal willen doormaken. Impulsgelden vormen daarmee een aanvulling voor doelgroepen die in veel gevallen niet in aanmerking komen voor structurele subsidies of investeringen. Binnen het programma Impulsgelden zijn er verschillende vormen van ondersteuning voor de culturele sector:

- **Financiering:** dit zijn de Impulsgelden die kunnen worden aangevraagd voor het realiseren van projecten door makers en instellingen gericht op het versterken van het Brabantse cultuursysteem.
- **Kennisvouchers:** makers en instellingen kunnen deze aanvragen en daarmee externe expertise inschakelen voor een concrete leervraag, voortkomend uit aantoonbare belemmeringen uit de eigen beroepspraktijk. Samen met een expert wordt gewerkt aan de structurele versterking van cultureel ondernemerschap en de inbedding van de opgedane kennis en kunde in de reguliere beroepspraktijk en/of bedrijfsvoering.
- **Crowdfunding:** via deze regeling worden projecten gericht op het aangaan van duurzame relaties met publiek waarvoor crowdfunding wordt ingezet voorzien van een financiële bijdrage ter hoogte van 30% van het totaal te werven streefbedrag

- **Makersregeling:** een matchingsregeling waarmee Provincie Noord-Brabant gemeenten wil stimuleren om (meer) te investeren in projecten van individuele makers in hun gemeente. Dit draagt bij aan het productieklimaat en de presentatiemogelijkheden van het werk van professionele makers en hun artistieke ontwikkeling. Een gemeente kan haar eigen jaarlijkse budget laten matchen onder een aantal voorwaarden met een provinciale bijdrage van 50% tot een maximum van €50.000. 7 gemeenten maken er nu gebruik van.
- **Brabantse cultuurlening:** makers en culturele instellingen kunnen lastig bij banken terecht voor leningen. Daarom maakt de Brabantse cultuurlening lenen mogelijk tot een bedrag van maximaal € 60.000 tegen een rente van 3%. Het is een initiatief van Kunstloc en Cultuur+Ondernemen. Samen bevorderen zij kennis over en ervaring met deze vorm van financieren. In 6 jaar tijd zijn slechts 15 leningen verstrekt. Het is leengeld, geen geefgeld, en het wijkt daarmee af van de andere financieringsvormen. Zoals wij ook in onze evaluatie van Brabant C hebben aangegeven, voorziet leengeld in een ander soort behoefte en is de culturele sector hier minder naar op zoek en mee geholpen dan met geld dat niet moet worden terugbetaald.

Naast Impulsgelden zijn er twee provinciaal gefinancierde incidentele fondsen voor de culturele sector:

- **Cultuurfonds Brabant C** is een investeringsfonds waar initiatiefnemers van culturele projecten een aanvraag in kunnen dienen voor financiering. Brabant C streeft met het fonds naar een duurzame versterking van het cultuursysteem door op vernieuwende wijze te investeren in toonaangevende cultuurprojecten met (inter)nationale uitstraling en impact, evenals ontwikkelingen die dergelijke projecten in gang zetten. Bij Brabant C geldt dat de bijdrage maximaal 30% van de totale begroting mag uitmaken (bij Impulsgelden is dit 50%) en bij grote projecten wordt een deel van de bijdrage gegeven in de vorm van een lening.
- **Buurtcultuurfonds** is een regeling voor buurtgerichte cultuurprojecten in Noord-Brabant. Culturele verenigingen, stichtingen en zzp'ers kunnen subsidie aanvragen. Aanvragen lopen uiteen van straatopera tot kunst in de wijk en van textielproject tot verhalenkamer. Op jaarbasis is er € 300.000 voor buurtcultuurprojecten beschikbaar vanuit de provincie. Het bedrag wordt verdeeld via het Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant en komt ten goede aan lokale initiatieven.

De provinciale financiering van cultuur omvat hiermee een zeer divers palet aan regelingen en geldstromen. Onderstaand overzicht geeft de ordegrootte van de verschillende geldstromen en het aantal bestedingen weer:

Provinciale culturele bestedingen/leningen	Bedrag in 2019	Aantal in 2019
Totaal	€ 12.750.000	
Waarvan via programma Impulsgelden	€ 2.360.000	
Impulsgelden projectfinanciering	€ 1.914.000	39 projecten
Kennisvouchers	€ 98.000	18 vouchers
Crowdfunding	€ 100.000	29 bijdragen
Makersregeling	€ 248.000	7 gemeenten
<i>Brabantse Cultuurleningen (niet in som meegeteld)</i>	<i>€ 60.000</i>	<i>2 leningen</i>
Waarvan via andere subsidies en kanalen	€ 10.390.000	
Provinciale basisinfrastructuur - subsidies	€ 3.900.000	53 instellingen
Bijdrage aan philharmonie zuidnederland	€ 1.500.000	
Arrangeursproject - via intendant	€ 500.000	opdrachten
Proeftuin Internationalisering (deels met rijks- en gemeentegeld)	€ 400.000	opdrachten
Talent hubs	€ 1.090.000	5 sectoren
Amateurkunst - meerjarige regeling	€ 600.000	
Buurtcultuurfonds - toekenningen	€ 300.000	8 disciplines
Brabant C - toekenningen (inclusief leningen)	€ 2.100.000	20 projecten (2018)

Tabel 3.1 Financiële ondersteuning in 2019 van provincie Noord-Brabant voor culturele sector (afgerond, indicatief)

3.2 Vorm van het programma en criteria

We schetsen hier welke soort projecten in aanmerking komt voor projectfinanciering via Impulsgelden. Op de website van Kunstloc is beschreven voor welk soort initiatieven Impulsgelden zijn bedoeld: *een investering om structurele veranderingen in gang te zetten, binnen de eigen organisatie of beroepspraktijk en/of op breder maatschappelijk niveau. Er worden projecten mogelijk gemaakt waarmee het zakelijk en artistiek succes van makers en culturele instellingen wordt vergroot op de (middel)lange termijn.* Daarmee wordt beschreven wie zich hierdoor aangesproken kan voelen. Het is duidelijk dat het niet alleen om geïnstitutionaliseerde partijen gaat. Ook individuele makers en makerscollectieven die zich (beter) willen organiseren kunnen hierbij terecht. Hierin verschilt het programma van reguliere, structurele subsidies. Ook onderscheiden Impulsgelden zich hiermee van Brabant C, waar het om (inter)nationale etalageprojecten gaat met grote impact voor de provincie en daarbuiten.

Impulsgelden onderscheiden zich ook van kleinere en meer lokale financieringsvormen zoals de makersregelingen en het Buurtcultuurfonds, door de nadruk op de bredere bijdrage aan het Brabantse cultuursysteem. Met het Brabantse cultuursysteem wordt volgens de provincie de gehele infrastructuur bedoeld van betrokken partijen die zich bezighouden met de ontwikkeling, productie, beoefening of presentatie van kunst en cultuur. Op de website is dit als volgt weergegeven: *de betekenis van het project moet wel verder reiken dan alleen het belang van de aanvrager zelf en relevant zijn vanuit de bredere context van het Brabantse culturele veld. Er wordt onder andere gelet op de aanwezigheid van samenwerkingsverbanden met relevante andere Brabantse partijen en hoe de aanvrager een rol vervult in de ketens binnen de culturele infrastructuur in Brabant.* Met de nadruk op een bredere context van de projecten, legitimeert de provincie deze investering in individuele makers en instellingen.

Beide elementen, namelijk zowel de insteek van de eigen ontwikkeling als de bredere bijdrage, komen terug in de criteria die zijn gesteld aan de honorering van projecten. Deze zijn als volgt vermeld op de website van Kunstloc:

- het project is gericht op het geven van een *impuls* aan de duurzame ontwikkeling van het Brabantse cultuursysteem;
- de *artistieke kwaliteit* binnen het project is geborgd door ofwel de positie van de aanvrager in het culturele veld, ofwel door het betrekken van erkende partijen uit het culturele veld;
- het project draagt in voldoende mate bij aan de *ontwikkeling* die de aanvrager beoogt, vanuit de context van het reguliere werk van de aanvrager en is daarmee van betekenis voor het Brabantse cultuursysteem;
- het project is in voldoende mate *toekomstbestendig* op bedrijfseconomisch en/of maatschappelijk vlak, dat wil zeggen dat het is gericht op het realiseren van een blijvend effect;
- het project is in voldoende mate *consistent* in doel, opzet en uitvoering.

3.3 Toetsing op output

In deze paragraaf beschrijven wij de output van het programma Impulsgelden wat betreft projectfinancieringen, in kwantitatieve en kwalitatieve zin. De projectfinanciering van Impulsgelden is door de jaren heen redelijk stabiel in omvang. Uit onderstaande tabel is ook af te leiden dat de belangstelling (waarvan de cijfers wel alleen de laatste jaren beschikbaar zijn) het beschikbare budget bijna 3 maal overtreft. In de looptijd van 6 jaar zijn 202 projecten gehonoreerd voor in totaal € 11.275.000, dat komt neer op gemiddeld € 55.817 per project, en in 2019 € 49.077.

Impulsgelden	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2014-2019
Gehonoreerd	€ 2.195.000	€ 2.011.000	€ 1.555.000	€ 1.610.000	€ 1.990.000	€ 1.914.000	€ 11.275.000
Aangevraagd				€ 5.800.000	€ 5.800.000	€ 5.000.000	
Aanvragen				84	109	100	
Pitches				64	78	76	
Honoreringen	35	40	29	26	33	39	202

Tabel 3.2 Ontwikkeling van projecten gefinancierd vanuit Impulsgelden, volgens bkbc/Kunstloc (bedragen afgerond)

Wij hebben niet nagegaan of alle meer dan 200 gehonoreerde aanvragen aan deze criteria voldoen; deze check wordt al door de adviescommissie gedaan. Op basis van de informatie uit onze enquête en de verdiepende gesprekken is het voor ons aannemelijk dat de projecten aansluiten bij deze criteria. Zie daarvoor ook de beschrijving van de effecten in het vorige hoofdstuk. Gedurende de looptijd zijn er op initiatief van de provincie wijzigingen aangebracht in het programma. Deze wijzigingen hebben verruiming van de partijen die kunnen aanvragen tot gevolg gehad. Het betreft in de eerste plaats amateurkunst en cultuureducatie: waar het programma eerst beperkt was tot de professionele Brabantse kunst- en cultuursector, kunnen nu ook partijen uit de amateurkunst en cultuureducatie een beroep doen op het programma. Bovendien is het programma verbreed naar erfgoed, naast podiumkunsten, beeldende en scheppende kunst. Wel moeten in de projecten die vanuit erfgoed worden geïnitieerd kunsten een plek krijgen en er moet sprake zijn van een artistieke component.

In 2019 zijn van de 39 gehonoreerde aanvragen er 2 vanuit amateurkunst en 1 vanuit erfgoed ingediend, 33 uit de professionele kunsten en 3 uit cultuureducatie, zoals in het jaarverslag van Kunstloc is gevisualiseerd. In 2018 waren er meer aanvragen vanuit amateurkunst en erfgoed, samen 8 en daarmee goed voor een kwart van de 33 gehonoreerde aanvragen. Ook in de respons op onze enquête zien we sinds 2017 enige vertegenwoordiging vanuit amateurkunsten en erfgoed. Wij plaatsen hier twee kanttekeningen bij: wij hebben geen zicht op de hoeveelheid aanvragen uit deze nieuwe sectoren, dus kunnen ook niet beoordelen of deze sectoren relatief beter of slechter scoren in de honorering. Verder geldt dat het programma zwaar overvraagd is, dus een bredere openstelling met gelijk budget leidt vooral tot meer afwijzingen van aanvragen.

Wat betreft culturele disciplines zijn er overwegend aanvragen en honoreringen uit muziek, beeldende kunst en theater. Dit sluit aan bij de samenstelling van het culturele veld, waarbij er simpelweg ook minder spelers zijn in kleinere sectoren zoals dans en letteren. Er zijn opvallend veel projecten interdisciplinair. Dat laatste is een teken dat het programma projecten aantrekt en aanjaagt met alternatieve vormen zoals crossovers. Het biedt kansen voor makers die (nog) niet in aanmerking komen voor exploitatiesubsidies en draagt zo bij aan grotere diversiteit.

Ten slotte geven we aan wat respondenten in de enquête hebben genoemd als voornaamste belang van het programma, waarbij wij het open antwoord hebben gecategoriseerd. Van de 45 antwoorden waar het belang van het programma in is gespecificeerd, beschrijven er 18 met name de professionaliseringslag die de organisatie heeft kunnen maken, en dat is daarmee ruimschoots het vaakst genoemd. Dit belang lieten wij in paragraaf 2.5 ook al zien. 12 antwoorden gaan met name in op de profilering naar publiek die dankzij het programma mogelijk is, en 9 antwoorden vooral over het netwerk dat is ontsloten, ook buiten de culturele sector. 6 antwoorden beschrijven bovenal dat de extra financiële armslag nodig was om het initiatief te kunnen realiseren.

Conclusie: de output van het programma Impulsgelden in de vorm van gehonoreerde projecten laat zien dat het beschikbare budget goed wordt benut en al jarenlang zwaar overvraagd is. De projecten zijn evenredig verdeeld over de disciplines in de kunsten, erfgoed, cultuureducatie en sinds kort ook amateurkunst. Het meest genoemde belang is professionalisering, maar ook profilering naar publiek en netwerk worden vermeld. Het programma Impulsgelden voorziet hiermee in een financieringsvorm die aansluit bij de behoefte van vele spelers in de Brabantse cultuursector.

3.4 Reflectie op output

In hoofdstuk 2 hebben we geconcludeerd dat het meeste effect van het programma Impulsgelden wordt bereikt in de professionalisering van de aanvragende organisaties. In dit hoofdstuk 3 hebben we geconstateerd dat het programma ook nadrukkelijk hiervoor is bedoeld en daarop inspeelt, naast de externe effecten die worden beoogd. De middelen die ter beschikking zijn gesteld worden niet benut voor versterking van de reguliere exploitatie maar juist voor het realiseren van ontwikkeling en verbetering, dus echt een impuls. Wij constateren dat veel makers en instellingen deze stap voorwaarts niet hadden kunnen of zelfs durven maken zonder de aanvullende middelen van het programma Impulsgelden. Ook de basis wordt versterkt doordat de provincie investeert in de aanvullende initiatieven. We geven hier voorbeelden van, zoals zijn meegegeven in het onderzoek:

In de popmuziek is een bepaalde investering altijd nodig, om verder te komen. Alleen, uit eigen zak, kun je maar kleine stapjes zetten, met Impulsgelden kan je juist echt grote stappen zetten. Het niveau gaat daardoor snel omhoog, in kwaliteit en kwantiteit. Echt een impuls – ik stop iets erin wat voor versnelling en groei zorgt. Ook bij aanvraag in gedachten gehouden: wat heeft een impuls nodig?

Het was heel goed dat deze middelen er zijn, zonder dat was het nooit gelukt. Het is projectsubsidie, dus tijdelijkheid, specifiek geld, dus nieuwe dingen doen. Het is geen subsidie voor iets wat je toch al deed, dit is nieuw geld voor een nieuw plan. Heel anders dan exploitatiesubsidie

Het programma is essentieel om kleine initiatieven, nóg niet van groot belang, een kans te geven en te doen laten groeien. Zonder het programma was er nu niet zo een groot belangrijk festival in Brabant geweest. "Zonder de middelen van de impulsgelden hadden we wel 2x nagedacht om dit te gaan doen"

Wat ons bovendien opvalt is dat, hoewel vaak het woord *nieuw* wordt gebruikt, bijvoorbeeld ook in de uitvraag van de provincie voor deze evaluatie, de Impulsgelden niet zo zeer leiden tot het opzetten van nieuwe initiatieven, maar dat de Impulsgelden helpen om initiatieven die al genomen zijn tot wasdom te brengen en te versnellen. Dat brengt de afweging naar boven of de Impulsgelden vooral dienen voor het faciliteren van groei naar volwassenheid of juist voor het ondersteunen van instellingen die zich al bewezen hebben en hiermee een verbreding kunnen doormaken. Sommige gesprekspartners kiezen duidelijk voor het eerste, want zij vinden dat de volwassen groep al structurele subsidie ontvangt en het daar maar zelf mee moet doen. Als in de toekomst een afbakening nodig is, bijvoorbeeld vanwege een lager budget, zou het eerste onze voorkeur hebben. Maar we hebben ook goede voorbeelden gezien van instellingen die al een lange staat van dienst hebben en die toch dankzij de Impulsgelden nieuwe wegen zijn ingeslagen die hun maatschappelijke waarde hebben vergroot.

Er zijn soms zorgen dat de bestending van nieuwe initiatieven lastig is als de middelen op zijn. Dit wordt met name geconstateerd bij projecten met partners van buiten de culturele sector. Idealiter wordt de benodigde financiering voor vervolg van het initiatief daarbij van andere dan de culturele financieringsstromen geworven, maar dat blijkt in praktijk niet overal te lukken. Er worden voorbeelden genoemd van projecten in Zorg en Welzijn waarvoor het niet gelukt is om nieuwe middelen uit die domeinen te betrekken. Tegelijk zijn er ook projecten waar dit wel degelijk gelukt is, zeker als aanvullende financieringsstromen op landelijke schaal zijn verworven.

We leggen onze reflectie hier naast de uitkomsten van de tussentijdse evaluatie van het uitvoeringsprogramma Cultuur van de provincie die in 2018 is gedaan. Ook in die evaluatie wordt gesteld dat *de Impulsgeldenregeling, evenals Cultuurfonds Brabant C door partijen uit het veld (culturele instellingen en makers, maar ook gemeenten) positief wordt beoordeeld in relatie tot het mogelijk maken van nieuwe initiatieven. Beide regelingen zijn erop gericht om in het beoordelen van aanvragen te toetsen op onder meer ondernemerschap en samenwerking, om zodoende de culturele sector te versterken.* In die evaluatie wordt verder positief geschreven over de verbreding van het programma Impulsgelden met amateurkunst, cultuureducatie en erfgoed, waardoor de toegankelijkheid van het programma is vergroot. Ook wordt de grote belangstelling vanuit het veld benoemd voor Brabant C en het programma Impulsgelden; *er komen meer aanvragen binnen dan met het huidige budget gehonoreerd kunnen worden.* Dat dit een keerzijde van de bredere toegankelijkheid is, blijft in die tussentijdse evaluatie onvermeld.

Wij zien dat deze regeling nog steeds wordt overvraagd. Dat is een teken dat de belangstelling ervoor groot is. Het aantal aanvragen dat is ingediend is al 2,5 tot 3 keer hoger dan kan worden gehonoreerd. Daarnaast is de interesse nog weer hoger, maar leidt afstemming met de adviseurs van Kunstloc ook tot de keuze om (nog) geen aanvraag in te dienen. Nu geldt over het algemeen dat de cultuursector financieel dusdanig kwetsbaar is dat elke vorm van extra geld op grote belangstelling kan rekenen. Deze middelen dragen bovendien bij aan het streven van de cultuursector naar eerlijke vergoeding conform de Fair Practice Code en aan hogere diversiteit.

Conclusie over de output: de Impulsgelden nemen een gewaardeerde plek in van het palet van structurele subsidies en de nationale en lokale regelingen, juist vanwege het soort projecten dat hiermee wordt gefinancierd.

4. Proces van uitvoering en beoordeling

4.1 De rollen van Kunstloc en het beoordelingsproces

In dit hoofdstuk gaan we in op de uitvoering van het programma door Kunstloc en de beoordeling van de aanvragen door de externe adviescommissie Impulsgelden. We kiezen er niet voor om het gehele proces te beschrijven. We benoemen enkele zaken in de uitvoering die van invloed zijn op de output en vooral op de effecten van het programma. We onderscheiden vier rollen die Kunstloc (hoofdzakelijk) en de adviescommissie uitvoeren in relatie tot het programma Impulsgelden, en waarover we bevindingen hebben:

- Administratieve coördinatie van aanvragen en projecten, inclusief rapportage, door subsidiecoördinatoren
- Communicatie en verslaglegging over het programma, door subsidiecoördinatoren en anderen bij Kunstloc
- Advisering aan en begeleiding van aanvragers vóór het indienen van de aanvraag en projectuitvoerders tijdens de uitvoering van het project, door adviseurs van Kunstloc
- Beoordeling van aanvragen, in de vorm van plannen en pitches, door de adviescommissie

We baseren onze beschouwing op de input die we hebben gekregen in de gesprekken die we hebben gevoerd met projectuitvoerders en stakeholders en op de enquêteresultaten. De laatste vraag van de enquête was: *hebt u ten slotte nog aanvullende ideeën of advies voor de verbetering van het programma Impulsgelden voor de toekomst?* De antwoorden hierop hebben wij verdeeld in drie categorieën, namelijk *geen antwoord* (23), *positief/aanmoedigend* (18, waarvan 16 van gehonoreerde projecten) en *kritisch* (32, waarvan 17 van afgewezen en 15 van gehonoreerde projecten). De categorie *kritisch* hebben we op basis van het soort commentaar nader onderverdeeld. Daarbij bleek er vooral commentaar op *aansluiting op de praktijk*, daarna vooral op de *procedure* en er is ook enige kritiek op de *begeleiding* door Kunstloc en op de *doelstelling* van het programma. We werken deze kritische punten en de reacties van gesprekspartners in dit hoofdstuk uit.

In de vorige hoofdstukken hebben wij beschreven dat het programma zwaar overbevraagd is, wat leidt tot een groot aantal afwijzingen en de bijbehorende teleurstelling. Er worden dan namelijk veel inspanningen verricht die niet worden gehonoreerd. We werken oplossingen hiervoor uit die invloed hebben op het beoordelingsproces.

4.2 Administratieve coördinatie

Het aanvraagproces van de Impulsgelden wijkt af van de gebruikelijke procedures bij overheden, publieke en de meeste private fondsen. Het is daar gebruikelijk dat er vooral schriftelijke informatie is over de regeling, dat geen of slechts beperkt vragen kunnen worden gesteld, dat een schriftelijke aanvraag moet worden ingediend en dat er opnieuw slechts schriftelijk antwoord volgt. Bij Kunstloc is meer interactie ingebouwd. Nog voor de aanvraag zijn adviesgesprekken en begeleiding mogelijk. Naast de schriftelijke aanvraag wordt een gesprek tussen aanvrager en adviescommissie georganiseerd, waarin de aanvrager zijn plan kort pitcht en daarna met de commissie bespreekt. De uitslag wordt uitgebreid besproken, ook met het oog op een eventuele herziene of volgende aanvraag.

Diverse gesprekspartners en respondenten zien hier voordelen van. De aanvraag wordt beter, de kans op het aanleveren van de juiste informatie wordt groter en er volgt meer feedback op de aanvraag en de presentatie. Het mondeling pitchen wordt door sommigen als voordeel gezien. Hoewel het vaak spannend is en men er niet aan is gewend, biedt het ook de kans om het verhaal te toetsen in een presentatie en erover van gedachten te wisselen. Er worden echter ook nadelen benoemd. Een aantal respondenten vindt het een belastende procedure, mede doordat naast de normale schriftelijke stappen de andere zaken er bovenop komen. Ook de administratieve afhandeling inclusief verantwoording wordt door sommige respondenten als intensief en tijdrovend ervaren. Het is zeker geen 'makkelijk geld'. Omdat de bedragen, hoewel wenselijk, niet bijzonder hoog zijn, maken instellingen de afweging of de beloning wel opweegt tegen de inspanningen. Een bijkomstigheid hiervan is dat ervaren aanvragers of aanvragers die zich laten bijstaan door experts in deze procedure in het voordeel zijn.

4.3 Communicatie en verslaglegging

Kunstloc besteedt aandacht en zorg aan de communicatie over het programma Impulsgelden. De doelstelling, criteria, werkwijze en procedures zijn voor potentiële aanvragers makkelijk te vinden en te doorgronden. De gehonoreerde projecten worden aantrekkelijk en inspirerend gepresenteerd. Ook is er voor mensen die de diepte in willen gaan veel detailinformatie over de aanvragen en de afhandeling te vinden, alles is openbaar en daarmee transparant. Het programma wordt overvraagd, wat een teken is dat veel partijen in de culturele sector de Impulsgelden en de andere financieringsvormen van het programma weten te vinden. Ook beleidsmakers in het veld kennen het programma goed, is onze indruk, en hebben een helder beeld waar deze voor is bedoeld en wie zij ernaar kunnen verwijzen.

Sommige gesprekspartners benoemen dat het programma buiten de culturele sector niet of nauwelijks bekend is. Naar onze mening is dat echter slechts een probleem als een initiatiefnemer van buiten de culturele sector het programma zou missen, ondanks een zoekslag op internet of navraag in de sector. En die kans lijkt ons klein. De wereld hoeft het programma niet te kennen, als de juiste partijen in en rond het Brabantse cultuursysteem de weg maar weten te vinden. Dat dit blijkt onder meer uit diverse aanvragen uit de agrarische sector, veel aanvragen uit de gezondheidszorg en aanvragen vanuit het bedrijfsleven van onder meer Heijmans en Eindhovense horeca.

Een ander punt van kritiek dat vaak wordt genoemd is dat Brabant C en Impulsgelden lastig van elkaar te onderscheiden zouden zijn, en men zich afvraagt waarom er meerdere regelingen zijn. Als de potentiële aanvrager zich erin verdiept of navraag doet, wordt het verschil al snel helder. Bovendien verwijzen Kunstloc en Brabant C naar elkaar door en plegen zij overleg over twijfelgevallen. Beide hebben immers belang bij dat aanvragen goed in het profiel passen en dat zij samen de behoeften van het veld afdekken. Een ander bezwaar betreft de beleving van inefficiëntie doordat twee organisaties vergelijkbaar werk doen. Ten aanzien van Brabant C hebben wij dit in onze evaluatie uit 2017 ontkracht, en ook voor Kunstloc geldt dat maar enkele medewerkers van deze organisatie zich met de administratie en afhandeling van het programma Impulsgelden bezighouden.

4.4 Advisering en begeleiding

Hoewel we over de advisering en begeleiding door Kunstloc Brabant bij het programma Impulsgelden veel kunnen schrijven, kunnen we er kort over zijn: deze wordt over het algemeen hoog gewaardeerd. Dat blijkt uit veel van de positieve reacties van de respondenten die soms met naam en toenaam hun begeleider prijzen. Adviesgesprekken zijn niet verplicht in de procedure maar in praktijk blijkt het wel flink bij te dragen aan de kans op honorering en er wordt over de gehele linie van aanvragers gebruik van gemaakt. Respondenten ervaren dat begeleiders dicht op de praktijk staan en kennis van zaken hebben. Er wordt ook veel waarde gehecht aan de mening van de begeleiders, ook tijdens de uitvoering van de projecten.

Er was wel enige kritiek op de beleidsmatige rol en positie van Kunstloc. Zo ontvingen we via de enquête een vlammend betoog dat Kunstloc en het programma invulling geven aan een ongewenst provinciaal cultuurbeleid. De respondent stelde dat het beleid zich op kunstenaars zelf zou moeten richten in plaats van op ondersteuning.

4.5 Beoordeling van aanvragen

De beoordeling van de aanvragen voor het programma Impulsgelden vindt plaats door een adviescommissie. Deze commissie vormt zich een beeld van de projecten op basis van de schriftelijke aanvragen en de mondelinge pitches, die recent zijn vervangen door gesprekken met de adviescommissie. Er zijn drie indienmomenten per jaar. In de eerste jaren van de Impulsgeldenregeling werd gewerkt in twee stappen, met een jury voor de voorselectie inclusief de pitch en een adviescommissie voor het definitieve besluit. De adviescommissie controleerde in feite slechts of de procedure goed was doorlopen en de jury haar werk goed had gedaan. Deze extra stap is losgelaten en er is nu nog maar één beoordelingsronde. Eerst geeft de aanvrager een korte presentatie, namelijk een pitch van maximaal 5 minuten, daarna wordt gedurende een half uur een gesprek gevoerd met de adviescommissie.

De adviescommissie is onafhankelijk en de leden worden op voordracht van Kunstloc door Gedeputeerde Staten benoemd. Kunstloc verzorgt de coördinatie van het beoordelingsproces, doet de administratie en de planning en verwerkt de commissieadviezen. In principe zijn zodoende de rollen van begeleider en beoordelaar dus formeel correct gescheiden. Toch spreekt een deel van het veld over de adviescommissie alsof dit een onderdeel is van Kunstloc, en commentaar op de adviescommissie slaat daardoor ook (wellicht ten onrechte) terug op Kunstloc.

De adviescommissie bestaat uit een pool van onafhankelijke deskundigen die werkzaam zijn binnen of buiten het culturele veld. Ze zijn geselecteerd op basis van het volgende profiel dat Kunstloc ons heeft aangeleverd:

- Brede kennis van het culturele veld en specifieke kennis van de Brabantse culturele infrastructuur, waartoe behoren de professionele kunsten, cultuureducatie en amateurkunst
- Kennis en ervaring op het gebied van nieuwe ontwikkelingen in het cultuurbeleid, alsmede de rol van cultuur op het gebied van maatschappelijke uitdagingen;
- Kennis en ervaring met de ontwikkeling en ontplooiingsmogelijkheden van makers
- Kennis en ervaring op het gebied van gezonde bedrijfsvoering voor makers en culturele instellingen, alsmede op het gebied van marketing en communicatie
- In staat om projectplannen te beoordelen, begrotingen te doorgronden en bij te dragen aan de discussie over Brabants cultuurbeleid in brede zin
- Sterke communicatieve en sociale vaardigheden, empathisch vermogen met nadrukkelijk oog voor kansen en nieuwe mogelijkheden

Er zijn jaarlijks wisselingen in de adviescommissie. Dit jaar nog zijn er vier nieuwe leden toegetreden en is van enkele leden afscheid genomen. Een evenwichtige samenstelling van expertises alsook oog voor diversiteit speelt hierbij een rol. Per beoordelingsdag wordt uit de commissie een delegatie samengesteld van vijf leden plus één technisch voorzitter. Er wordt gestreefd naar een delegatie die past bij de aard van de aanvragen op die dag, maar er komen zeer verschillende aanvragen langs. Bovendien is men sterk afhankelijk van beschikbaarheid.

Ons onderzoek heeft een aantal kritische geluiden van zowel aanvragers als gesprekspartners op de samenstelling van de adviescommissie naar boven gebracht. Een deel van de kritiek richt zich op de afstand van de commissieleden tot de (beroeps)praktijk van de aanvragers. Er worden voorbeelden genoemd dat initiatieven die zich op een bepaald soort expertise richten zoals marketing werden beoordeeld door commissieleden die geen marketingervaring hadden, maar er vervolgens wel uitspraken over deden. Andere gesprekspartners zeiden hier wel over dat gedoe en kritiek op de adviescommissie niet te voorkomen is. Er is geen rationaliteit, dus is er subjectiviteit, zo werd dit onderbouwd. In afgelopen jaren is, sinds deze mogelijkheid wordt geboden, slechts eenmaal een formeel bezwaarschrift ingediend bij de provincie.

Wij hebben deze kritiek besproken met voorgelegd aan Kunstloc. Kunstloc geeft aan dat de samenstelling van de delegatie leden van de adviescommissie bij beoordelingsgesprekken een aandachtspunt is. Kunstloc slaagt er niet altijd in een geheel passende delegatie te bieden vanwege beschikbaarheid en de variëteit aan vraagstukken die op een beoordelingsdag langskomt. Kunstloc meldt ons bovendien dat de kritiek die Kunstloc zelf bereikt zich in overwegende mate richt op een gevoeld gebrek aan artistiek-inhoudelijke affiniteit van de commissieleden. Het oordeel over de artistiek-inhoudelijke kwaliteit is echter niet doorslaggevend in de beoordeling van de aanvraag.

In ons onderzoek is ook kritiek gegeven op het contact tussen de commissie en de aanvragers. Diverse respondenten merkten op dat de bejegening van de aanvragers door commissieleden niet overkwam als een gelijkwaardig gesprek maar als een kruisverhoor. Gesprekspartners missen een constructief-kritische opstelling en een onderzoekende dialoog. Dit heeft de reputatie van het programma geen goed gedaan. Wij prefereren juist de charme van een goed gesprek waarin de overtuigingskracht van de aanvrager het vertrouwen en geloof in zijn of haar plan kan laten groeien. De commissieleden moeten in het gesprek vooral doorvragen op de toegevoegde waarde van het initiatief voor de sector, de aannames die zijn gedaan en de alternatieven die zijn overwogen.

4.6 Reflectie op de uitvoering en het beoordelingsproces

In het onderzoek hebben we geconstateerd, zoals hiervoor is beschreven, dat het programma populair is en er veel meer belangstelling voor is dan er budget beschikbaar is. Wij constateren dat de heldere communicatie zorgt voor de bekendheid en het gebruik van het programma. Wij zien dat de advisering en begeleiding sterk bijdragen aan het succes van het programma en vinden het aannemelijk dat de beoogde effecten tot stand komen. Maar we stellen ook vast dat het veld diverse drempels ervaart in het beoordelingsproces en zich daar negatief over uitlaat. Dit is aanleiding om te verkennen welke drempels en bezwaren daarvan worden benoemd. Wij geven daarbij ons oordeel over welke drempels wij juist van belang vinden, en anderzijds welke bezwaren terecht zijn.

Drempel	Belang / voordeel	Bezwaar / nadeel	Ons oordeel / suggestie
Intensieve en veeleisende aanvraagprocedure	Weloverwogen aanvragen, goede voorbereiding	Inspanningen wegen niet op tegen kans op succes	Werkt kwaliteitverhogend en is dus verstandig
Ervaring met fondsenwerving nodig	Dankzij dit proces wordt die ervaring opgedaan	Onervaren aanvragers maken veel minder kans	Goed als deze ervaring in proces wordt aangereikt
Beleidsaal gebruiken en toeschrijven naar doelen	Betere aansluiting tussen beleid en projecten	Instrumentele inzet van kunst & cultuur	Balans behouden tussen criteria en ervaren ruimte
Commissie bezie en beoordeelt aanvraag heel anders dan adviseurs van Kunstloc	Aanvraag wordt vanuit meer perspectieven bekeken	Ervaring van inconsistentie, zelfs onbetrouwbaarheid	De verwachtingen die adviseurs wekken moeten in lijn zijn met oordeelsvorming door commissie
Hoge eisen aan kwaliteit en doorwrochttheid	Beter project met grotere bijdrage aan effecten	Lagere kansen voor starters / beginners	Kwaliteit moet zich goed verhouden tot ontwikkelfase
Veel meer aanvragen dan beschikbaar budget	Kans voor scherpe selectie en hogere effectiviteit	Veel afwijzingen en lage kans op honorering	Scherpe selectie is goed maar ook gemiste kansen

Tabel 4.1 Analyse van drempels voor aanvragen van Impulsgelden

Bovenstaande duiding brengt ons tot de volgende reflecties op de uitvoering en vooruitblik op de regeling:

Er is aandacht nodig voor het uit elkaar lopen van de *bedoeling* van het programma en de *ervaring* ermee. Het programma beoogt stimulerend te zijn en initiatieven te belonen, maar er zijn best veel negatieve ervaringen met de procedure en het beoordelingsproces, ook bij wel gehonoreerde projecten, die niet aanmoedigen om een nieuwe aanvraag in gang te zetten.

De verdeling in kleine en grote projecten die sinds 2018 is ingevoerd kan nog nadrukkelijker worden gehanteerd en wellicht verder aangescherpt, ook in de procedure. Daardoor worden de drempels voor kleinere projecten verlaagd, en ontstaat ruimte om hogere eisen aan grote projecten die een groter deel van het budget opeisen te stellen. Ook Brabant C heeft nadrukkelijker onderscheid gemaakt in Ontwikkelprojecten en Champions League-projecten, en hier zijn goede ervaringen mee.

Het beoordelingsproces is van invloed op de output aan projecten, en daarmee ook op de realisatie van de beoogde effecten. Als het provinciale cultuurbeleid wordt aangescherpt en andere doelstellingen worden geformuleerd, dan kunnen het beoordelingsproces en de criteria daarop worden aangepast. Er is een risico dat het programma meer instrumenteel wordt dan wenselijk is als de criteria worden aangescherpt. Er is aandacht nodig dat de juiste soort drempels wordt behouden of ingebouwd, aansluitend bij waar het programma voor is bedoeld. De algemene kwaliteit van het plan en een goede uitwerking blijven steeds van doorslaggevende betekenis. In onze ogen is het bovendien van groot belang dat er binnen de subsidievereisten voldoende ruimte blijft voor variëteit, diversiteit en creativiteit in de initiatieven die het veld aandraagt en die kunnen worden gehonoreerd, ook als deze wel van waarde zijn maar niet exact bij het ingezette provinciale cultuurbeleid passen.

5. Conclusies en aanbevelingen

De provincie Noord-Brabant heeft Berenschot gevraagd een onafhankelijke evaluatie uit te voeren naar het programma Impulsgelden. Het onderzoek dient als input voor toekomstige beleidskeuzes en bevat zowel een terugblik als een vooruitblik. In dit laatste hoofdstuk vatten wij onze reflecties samen en beantwoorden daarmee de twee hoofdvragen van de provincie over de terugblik met conclusies en de vooruitblik met aanbevelingen.

Conclusie over de effecten: het programma Impulsgelden draagt positief bij aan de realisatie van de doelen

Ons antwoord op deze hoofdvraag voor de terugblik is positief. Wij stellen vast dat het programma Impulsgelden effectief is. Soms leiden de Impulsgelden tot het vinden van nieuwe markten en doelgroepen, soms leiden ze tot verbindingen met maatschappelijke domeinen en maatschappelijke vraagstukken. In een aantal gevallen resulteren Impulsgelden in structurele aanvullende financiering. Wij zien bovenal professionalisering van makers en instellingen. Die ontwikkeling stimuleert de spelers om vervolgens de externe effecten te versterken. Daarmee draagt het programma daadwerkelijk bij aan het duurzaam versterken van het Brabants cultuursysteem.

Aanbeveling over de effecten: de doelen van het programma Impulsgelden blijven het nastreven waard

Het programma Impulsgelden is tot stand gekomen als antwoord op veel bezuinigingen op kunst en cultuur en een grote behoefte aan stimulering van cultureel ondernemerschap. Ook in de huidige omstandigheden, en vanwege de coronacrisis kan dit zéker in de actuele situatie worden gesteld, is stimulering van ontwikkeling, vernieuwing en professionalisering van de sector van blijvend belang voor een duurzaam cultuursysteem. De beoogde maatschappelijke effecten leiden tot meer draagvlak, begrip en verdienpotentieel voor de cultuursector. Ook de basis wordt versterkt doordat de provincie investeert in aanvullende en vernieuwende initiatieven.

Conclusie over de output: het programma Impulsgelden komt aan de juiste spelers ten goede

Wij constateren in dit onderzoek dat het culturele veld profijt heeft gehad van de impuls die uitgaat van het programma. De afgelopen jaren is de belangstelling veel hoger dan het beschikbare budget voor honoreringen, wat een graadmeter is voor de zeer grote behoefte aan met name de projectfinancieringen. Het programma heeft de beoogde doelgroepen bereikt, ook sinds de disciplines zijn verbreed met erfgoed en amateurkunst. De middelen die via Impulsgelden ter beschikking zijn gesteld worden niet benut voor versterking van de reguliere exploitatie maar juist voor het realiseren van versterking en verbetering, dus echt een impuls. Wij constateren dat veel makers en instellingen deze stap voorwaarts niet hadden kunnen of zelfs durven maken, vanwege de risico's die zij moeten nemen, zonder de aanvullende middelen van de Impulsgelden, meer dan voor initiatieven waarvoor de Impulsgelden maar een van de vele bronnen vormde. De output van de Impulsgelden is het grootst bij die aanvragen waar dit relatief grote verschil wordt gemaakt. Het bedrag zelf hoeft daarvoor niet hoog te zijn.

Aanbeveling over de output: het programma Impulsgelden blijft relevant en in de huidige context nodig

De provincie benoemde in de vraagstelling aan ons dat de omstandigheden waarin de Impulsgelden in 2013 zijn ontstaan, zijn veranderd. Wij stellen vast dat de financiële maar ook organisatorische positie van de culturele sector en in het bijzonder van jonge makers en nieuwe initiatieven daarbinnen immer stimulering verdienen. Op basis van de positieve ervaringen roept het merendeel van de respondenten de provincie op om het programma te behouden. Tijdens de looptijd van deze evaluatie is de positie van de cultuursector bovendien extra verzwakt door de coronacrisis. De Impulsgelden zijn in het licht van deze verzwakende omstandigheden een belangrijke stimulans bij de vernieuwingsslagen die de sector moet realiseren. Daarom valt te overwegen het programma vooral in te zetten voor makers en initiatieven die niet of minder worden ondersteund met structurele subsidies van de provincie zelf of van gemeenten, en voor die initiatieven waarvoor de Impulsgelden het hierboven beschreven verschil maken.

Conclusie over de uitvoering: het programma Impulsgelden is bij Kunstloc in goede handen

Kunstloc voert volgens deze evaluatie over het algemeen het programma Impulsgelden naar wens en behoren uit. De administratieve afhandeling is adequaat, de communicatie voldoet, de advisering en begeleiding wordt zeer gewaardeerd. In het specifieke geval van de projectfinancieringen leidt het proces van uitvoering van de aanvragen tot de beoogde output aan projecten, die vervolgens weer de beoogde effecten teweegbrengen. Van deze projecten wordt transparant verslag gedaan en daarmee zijn ook de effecten al deels zichtbaar tijdens de realisatie van de projecten. Wij zien geen aanleiding om de uitvoering te veranderen ten opzichte van de huidige situatie. De enige aanbeveling die wij doen is dat Kunstloc zelf afgeronde projecten kan toetsen op duurzaamheid van de beoogde effecten. Daarvoor zal capaciteit binnen Kunstloc moeten zijn die er nu niet voor beschikbaar is.

Conclusie over het beoordelingsproces: het veld ervaart soms onjuiste drempels om een aanvraag te doen

Ons onderzoek heeft kritiek op het beoordelingsproces naar boven gebracht. Er worden drempels ervaren door het veld voor het doen van een succesvolle aanvraag. Het programma beoogt stimulerend te zijn en initiatieven te belonen, maar er zijn negatieve ervaringen met de procedure en het beoordelingsproces, die niet aanmoedigen om een nieuwe aanvraag in gang te zetten. Een deel hiervan is terug te voeren op de samenstelling van de delegatie van de adviescommissie die desbetreffende aanvragen heeft beoordeeld. Waar het veld in meerderheid aangeeft de advisering en begeleiding van Kunstloc te waarderen, wordt dit beeld niet breed gedragen over de samenstelling van de adviescommissie waarmee aanvragers in aanraking zijn gekomen. Andere ervaren drempels betreffen de criteria en de hoge kwaliteitseisen. Wij zijn van mening dat deze drempels terecht zijn en dat hierdoor juist wordt gewaarborgd dat de gehonoreerde projecten aan de effecten bijdragen.

Aanbeveling over het beoordelingsproces: zorg dat het meer aansluit bij de bedoeling van het programma

Als een aanvrager zijn plan indient, is er reeds veel voorwerk gedaan. Van de beoordeling die daarop volgt, moet een stimulans uitgaan, net als van het programma zelf. De algemene kwaliteit van het plan en een goede uitwerking blijven steeds van doorslaggevende betekenis. Wij pleiten er niet voor dat de criteria verder aangescherpt worden of nog meer objectiviteit wordt betracht, want dit brengt een risico met zich mee dat er (nog) meer naar toe geschreven wordt. Wij vinden het verder van belang dat advisering en beoordeling gescheiden van elkaar blijven, en er moet dus een onafhankelijke commissie blijven. Omdat de samenstelling nu niet altijd passend lijkt te zijn, bevelen wij aan dat commissieleden in de toekomst niet zozeer vanwege hun eigen specialisatie worden geselecteerd maar meer vanwege een generiek vermogen tot het stellen van de juiste soort vragen. Een gesprek in de vorm van een dialoog zou de aanvragers moeten prikkelen om hun plan en de keuzes daarin stevig te onderbouwen. De commissie kan in omvang beperkter worden gehouden bij kleine aanvragen in meer rondes en juist breed zijn bij een grote aanvraag, enkele keren per jaar. Verder kan bij de samenstelling van de commissie een adequate mix worden gemaakt van ervaring en verfrissing. Hoe meer de commissie past bij de bedoeling, hoe meer die ook recht kan doen aan de aanvragers.

Finale aanbevelingen: continueer het programma Impulsgelden en kort niet op het budget hiervan

Wij concluderen dat het programma Impulsgelden en in het bijzonder de projectfinanciering een belangrijke plaats innemen in de financiering door de provincie en bijdragen aan duurzame versterking van het Brabantse cultuursysteem. Om het programma Impulsgelden te vervolgen zal opnieuw budget moeten worden vrijgemaakt. Wij pleiten ervoor, gezien de effectiviteit van het programma, de output en de uitvoering, dat het budget minimaal gelijk blijft. Deze middelen dragen verder bij aan het streven van de cultuursector naar eerlijke vergoeding conform de Fair Practice Code. Bovendien biedt het programma kansen voor makers die (nog) niet in aanmerking komen voor exploitatiesubsidies en draagt het daarmee bij aan grotere diversiteit. Een substantiële verlaging van het budget zal echter de aantrekkelijkheid en het gebruik van het programma sterk doen afnemen en dit kan er ook toe leiden dat aanvragers met betekenisvolle initiatieven een zodanig lage succeskans ervaren dat zij geen aanvragen meer doen en het programma niet meer van betekenis is.

Bijlage 1 – Onderzoeksvragen

1. *Zijn er sinds 2018/Tussenevaluatie UP-Cultuur wijzigingen opgetreden die leiden tot bijstelling van de conclusies t.a.v. de realisatie van de inhoudelijke doelen?*

- a) In welke mate hebben de Impulsgelden langs de drie lijnen geleid tot duurzame versterking in de vorm van nieuwe verbindingen en samenwerkingen, nieuwe markten, nieuwe verdienkansen voor de culturele sector?
- b) In welke mate leidt de combinatie van deze 3 versterkingen tot versterking van het totale Brabantse culturele ecosysteem?

2. *Zijn er sinds 2018/Tussenevaluatie UP-Cultuur wijzigingen opgetreden die leiden tot bijstelling van de conclusies t.a.v. de aanpak?*

- a) In welke behoefte voorziet deze regeling? (Volgens aanvragers, overige stakeholders, onafhankelijke deskundigen)
- b) Worden de doelstellingen IG herkend? Ook voor de toekomst, daarbij gelet op de verwachte toekomstige financiële situatie? (Volgens aanvragers, overige stakeholders, onafhankelijke deskundigen?)

3. *Vooruitblik: welke leerpunten zijn te trekken uit de uitvoering van de IG 2013 – 2019?*

- a) Wat zijn succesfactoren en aanbevelingen voor de toekomst?
- b) Hoe kan de betekenis van de Impulsgelden over de afgelopen periode worden geduid en in het verlengde daarvan: hoe wordt tegen de opgave voor de nabije toekomst aangekeken, ook hier gelet op de verwachte toekomstige financiële situatie?
- c) Wat zijn daarvan de gevolgen voor de Impulsgelden als instrument (ook in relatie tot Brabant C en Buurtcultuurfonds)?

Bijlage 2 – Bronnen

Schriftelijke documentatie

- Jaarverslag BKKC 2016
- Jaarverslag BKKC 2017
- Jaarverslag Kunstloc 2018
- Infographic Impulsgelden t.b.v. jaarverslag Kunstloc 2019
- Toekenningen Kennisvouchers 2017 - 2019
- Toekenningen Crowdfunding 2011 - 2019
- Evaluatie Impulsgelden 2015 door bkkc
- Nieuwsberichten 2017 - 2018
- Enquête n.a.v. adviescommissie
- Notitie t.a.v. behoefte vanuit het veld / druk op budget impulsgeldenprogramma
- Beoordelingsleidraad adviescommissie (incl. subsidievereisten)
- Notitie 2013 grondslag Impulsgelden
- Evaluatie Provinciale Staten
- Diverse wijzigingen in de regelingen
- Motor voor vernieuwing (addendum Werkplan 2013 bkkc inzake inzet Impulsgelden)
- Informatie oriënterend gesprek Impulsgelden (uitvraag voor evaluatie)
- Evaluatie Uitvoeringsprogramma Cultuur 2016-2020 provincie Noord-Brabant (Lysias)

Online documentatie

- Websites Kunstloc / Impulsgelden / Brabant C / Provincie Noord-Brabant
- Openbare overzichten projecten Impulsgelden via website bkkc/Kunstloc
- Online projectpagina
- Documentatie projecten ingediend 2017
- Documentatie projecten ingediend 2018, 19
- Gepubliceerde brochures impulsgelden 2014 - 2019
- Artikelenreeks Mestmag
- Artikel Impulshelden
- Talentontwikkelingsprogramma

Bijlage 3 – Betrokkenen

Projectuitvoerders			
	Project	Individuele maker/organisatie	Discipline
1	De exploratie van het magenstelsel van een rund	Individuele maker	Beeldende kunst
2	Festival WOO HAH!	Samenwerkingsverband organisaties	Muziek
3	Prikkels en Tintelingen	Organisatie	Beeldende kunst
4	FoodLabPeel & Food Heroes	Organisatie	Interdisciplinair
5	Proud of the South	Samenwerkingsverband organisaties	Muziek
6	Jameszoo	Individuele maker	Muziek
7	Theater van de Stad	Organisatie	Theater
8	Tijd van je leven	Organisatie	Interdisciplinair
9	Het Brabant Menu	Samenwerkingsverband organisaties	Podiumkunsten
10	Nationaal Monument Kamp Vught	Organisatie	Interdisciplinair
11	Festival Circolo	Organisatie	Interdisciplinair
12	Club Solo	Samenwerkingsverband	Beeldende kunst
13	Aus Berlin en Doloris	Organisatie, makerscollectief	Interdisciplinair

Stakeholders	
1	Directeur Brabant C
2	Voorzitter Kunst van Brabant
3	Bestuurslid Kunst van Brabant
4	Directeur Cultuurbedrijf Eindhoven
5	O.a. lid Raad van Toezicht Kunstloc en bestuurslid Prins Bernhard Cultuurfonds Noord-Brabant
6	Wethouder Cultuur gemeente Tilburg
7	Beleidsadviseur gemeente 's-Hertogenbosch

Opdrachtgevers vanuit de provincie Noord-Brabant	
1	Senior Beleidsontwikkelaar Cultuur
2	Beleidsmedewerker Cultuur
3	Adviseur/teamleider Kennis en Onderzoek

Betrokkenen vanuit Kunstloc	
1	Directeur
2	Adviseur en subsidiecoördinator
3	Adviseur marketing en communicatie

Bijlage 4 – Analyse bereik nieuwe markten en doelgroepen

Onderstaande tabellen tonen de verschillenanalyse over het bereik van nieuwe markten en nieuwe doelgroepen, waarvan de conclusies zijn opgenomen in paragraaf 2.2. Omdat wij het vermoeden hadden dat de rechtstreekse vraag "bent u nu succesvoller in het bereiken van nieuwe markten en doelgroepen dan voor de aanvraag" vrijwel alleen maar tot positieve antwoorden zou leiden, hebben we de vraag of respondenten succesvol zijn hierin, in de enquête tweemaal gesteld. De eerste vraag ging over de periode voorafgaand aan de aanvraag, de tweede vraag ging over de situatie in 2019. Wij veronderstellen daarmee de verandering beter te kunnen onderzoeken.

Dat gaf ons de gelegenheid om de verschillen tussen de beantwoording te duiden en grafisch weer te geven. We hebben onderscheid gemaakt en dus ook drie tabellen opgesteld in drie groepen, namelijk de respondenten met een gehonoreerde aanvraag (48 van de 73), die met een afgewezen aanvraag (16 van 73) en een derde groep waarvan de eerste aanvraag is afgewezen maar die daarna alsnog een succesvolle aanvraag hebben ingediend (9 van de 73).

In onderstaande tabellen staan de antwoorden op de eerste vraag in de rijen, en op de tweede vraag in de kolommen. Als de situatie onveranderd is (bijvoorbeeld toen in redelijke mate, nu nog steeds in redelijke mate), wordt dit in de gele lijn van linksboven naar rechtsonder vermeld. Als het antwoord negatiever is, komt het in de rode velden terecht, positiever in de groene, hoe positiever hoe groener, meer rechtsboven.

GEHONOREERD (48)	Tegenwoordig				
Twee jaar voor de aanvraag	Helemaal niet	Nauwelijks	In redelijke mate	In hoge mate	In zeer hoge mate
Helemaal niet	0%	0%	8%	0%	2%
Nauwelijks	0%	0%	6%	2%	0%
In redelijke mate	4%	2%	40%	23%	0%
In hoge mate	0%	2%	0%	6%	2%
In zeer hoge mate	0%	0%	0%	2%	0%
Afname	10%		Toename	44%	
Sterke afname (2-3 stappen)	6%		Sterke toename	13%	

Tabel B3.1 In welke mate was / bent u succesvol in het vinden van nieuwe markten en nieuwe doelgroepen; 48 respondenten in enquête met gehonoreerde aanvragen

Uit het onderzoek blijkt dat van de 48 respondenten van wie de aanvraag is gehonoreerd, 44% een (beperkte of sterke) toename heeft gezien in het succesvol vinden van nieuwe markten en doelgroepen voor zijn activiteiten, en 13% zelfs een sterke toename. In tabel 2.1 is de toename te zien in de groene vakken in de rechterbovenhoek; daar is een positief verschil zichtbaar in de situatie voorafgaand aan de aanvraag en tegenwoordig. Er is veel minder vaak sprake van afname, namelijk bij 10% van de respondenten, en bij 6% was deze afname sterk. De gele lijn geeft de respondenten weer die geen verandering hebben gezien, dat is in totaal 46%.

EERST AFGeweZEN, LATER GEHONOREERD (9)	Tegenwoordig				
Twee jaar voor de aanvraag	Helemaal niet	Nauwelijks	In redelijke mate	In hoge mate	In zeer hoge mate
Helemaal niet	0%	0%	0%	11%	0%
Nauwelijks	0%	11%	0%	11%	0%
In redelijke mate	0%	0%	11%	11%	11%
In hoge mate	0%	0%	0%	33%	0%
In zeer hoge mate	0%	0%	0%	0%	0%
Afname	0%		Toename	44%	
Sterke afname (2-3 stappen)	0%		Sterke toename	33%	

Tabel B3.2 In welke mate was / bent u succesvol in het vinden van nieuwe markten en nieuwe doelgroepen; 9 respondenten in enquête waarvan de eerste aanvraag is afgewezen maar een volgende is gehonoreerd

Uit het onderzoek blijkt dat van de 9 respondenten van wie de aanvraag eerst is afgewezen maar een volgende is gehonoreerd, opnieuw 44% een beperkte of sterke toename heeft gezien in het succesvol vinden van nieuwe markten en doelgroepen voor zijn activiteiten, en 33% zelfs een sterke toename. In deze groep is geen afname genoemd, dus 56% heeft geen verandering gezien.

AFGEWEZEN (16)	Tegenwoordig				
Twee jaar voor de aanvraag	Helemaal niet	Nauwelijks	In redelijke mate	In hoge mate	In zeer hoge mate
Helemaal niet	0%	0%	0%	0%	0%
Nauwelijks	6%	0%	0%	0%	0%
In redelijke mate	0%	6%	38%	6%	6%
In hoge mate	0%	0%	6%	25%	0%
In zeer hoge mate	0%	0%	0%	0%	6%
Afname	19%		Toename	13%	
Sterke afname (2-3 stappen)	0%		Sterke toename	6%	

Tabel B3.3 In welke mate was / bent u succesvol in het vinden van nieuwe markten en nieuwe doelgroepen; 16 respondenten in enquête waarvan de aanvraag is afgewezen en ook daarna geen aanvraag gehonoreerd meer is.

Uit het onderzoek blijkt dat van de 16 respondenten van wie de aanvraag is afgewezen, slechts 13% een beperkte of sterke toename heeft gezien in het succesvol vinden van nieuwe markten en doelgroepen voor zijn activiteiten, en 6% een sterke toename. De groep respondenten die een afname heeft gezien is groter dan die met een toename, namelijk 19%. 69% heeft geen verandering gezien.

Conclusie is dat er een significant verschil is te zien tussen de mate waarin respondenten wiens eerste of latere aanvraag is gehonoreerd meer succesvol zijn geworden in het vinden van nieuwe markten en doelgroepen en de mate waarin dit geldt voor respondenten wiens aanvraag is afgewezen, namelijk 44% ten opzichte van 13%. Daarmee is aannemelijk gemaakt dat een toekenning van Impulsgelden bijdraagt aan het vinden van nieuwe markten en doelgroepen. Die conclusie is vermeld in paragraaf 2.2.

Berenschot

Berenschot B.V.

Europalaan 40, 3526 KS Utrecht

Postbus 8039, 3503 RA Utrecht

030 2 916 916

www.berenschot.nl

 [berenschot](https://www.facebook.com/berenschot)